

Technická univerzita v Liberci
Hospodářská fakulta

Studijní program: 6208 – Ekonomika a management

Studijní obor: Podniková ekonomika

Analýza vývoje a struktury místního rozpočtu obce Měcholupy

The analysis of development and structure of the village's Měcholupy
municipal budget

DP – PE – KFÚ – 2004 11

Šárka Hynková

Vedoucí práce: Ing. Ivana Šimíková, Ph.D., KFÚ

Konzultant: Hana Šuterová, Obecní úřad Měcholupy

Počet stran 67 Počet příloh 4

Datum odevzdání 20. května 2004

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

Datum

Podpis

Resumé

Tato diplomová práce se zabývá problematikou rozpočtů obcí v České republice. Na začátku diplomové práce jsou specifikovány obce České republiky a jejich činnosti. V teoretické části diplomová práce popisuje rozpočtový proces, rozpočtové zásady, třídění rozpočtové skladby a hlavně jednotlivé druhy příjmů a výdajů rozpočtu obce. V praktické části práce je provedena podrobná analýza rozpočtů obce Měcholupy v letech 1997 - 2002.

Hospodaření obcí není důležité jen pro stát, ale také pro občany, kteří v daném městě či obci bydlí. Hlavní pozornost je obvykle věnována výsledku hospodaření dané obce, ale důležitá je i struktura příjmů a výdajů, proto je v této práci příjmová a výdajová stránka rozpočtu obce zevrubně analyzována. Jsou tu též zkoumány jednotlivé druhy příjmů a výdajů a jejich podíly na celkových příjmech a možnosti jejich ovlivnění obcemi.

Summary

This graduation paper deals with the issues of municipal budgets in Czech Republic. At the beginning of the graduation paper municipalities in the Czech Republic and their activities are specified. In the theoretical part the project describes the budget process, budget principles, classification of the Budget composition and mainly particular kinds of incomes and expenses of the municipal budget. In the practical part of this project the analysis of the village's Měcholupy budgets in years 1997 – 2002 is made.

Economy of a municipality is important not only for a state, but also for citizens, who live in given city or village. Profit or loss at the end of year take usually the main part of their attention, but the structure of incomes and expenses is important too. That is why in this graduation paper the analysis of incomes and expenses in municipal budget is made. The shares of particular incomes and expenses are also inquired in the project. There is also described, how can the municipality influence them.

Obsah

Prohlášení	4
Resumé	5
Seznam zkratk	8
Úvod	9
1. Obec	11
1.1. Majetek obce	14
1.2. Zabezpečování veřejných statků	15
2. Rozpočet obce	18
3. Rozpočtová skladba	23
4. Příjmy obce	28
4.1. Vlastní daňové příjmy	29
4.1.1. <i>Daň z nemovitostí</i>	30
4.1.2. <i>Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti</i>	31
4.1.3. <i>Daň z příjmů fyzických osob z podnikání a jiné samostatné činnosti</i>	32
4.1.4. <i>Daň z příjmů právnických osob</i>	32
4.1.5. <i>Daň z přidané hodnoty</i>	34
4.1.6. <i>Místní poplatky</i>	34
4.1.7. <i>Správní poplatky</i>	35
4.2. Vlastní nedaňové příjmy obce	36
4.2.1. <i>Příjmy z majetku a podnikání</i>	36
4.2.2. <i>Příjmy z obchodování s cennými papíry</i>	37
4.2.3. <i>Uživatelské poplatky</i>	37
4.2.4. <i>Příjmy z mimorozpočtových fondů obcí</i>	38
4.2.5. <i>Ostatní vlastní nedaňové příjmy</i>	39
4.3. Cizí příjmy	40
4.3.1. <i>Nenávratné cizí příjmy – dotace</i>	40
4.3.2. <i>Návratné cizí příjmy</i>	42
4.3.2.1. <i>Úvěry</i>	42
4.3.2.2. <i>Příjmy z emise cenných papírů</i>	43
4.3.2.3. <i>Ostatní návratné příjmy</i>	44

5. Výdaje	46
5.3. Nenávratné výdaje	48
5.3.1. <i>Výdaje určené na financování veřejných statků</i>	48
5.3.2. <i>Výdaje plynoucí ze sdružování finančních prostředků</i>	48
5.3.3. <i>Nenávratné transfery</i>	49
5.3.4. <i>Investiční výdaje</i>	49
5.3.5. <i>Výdaje na splácení návratných finančních prostředků</i>	49
5.4. Návratné výdaje	50
6. Základní informace o obci	51
6.1. Mikroregion Žatecko	52
7. Hospodaření obce Měcholupy v letech 1997 – 2002	56
7.1. Rozpočet celkem	56
7.2. Příjmy obce Měcholupy	57
7.2.1. <i>Dotace</i>	59
7.2.2. <i>Vlastní příjmy</i>	62
7.3. Výdaje obce Měcholupy	68
7.4. Možnosti ovlivňování příjmů a výdajů municipálního rozpočtu	71
Závěr	74
Seznam literatury	76
Seznam příloh	78

Seznam zkratek

ap.	– a podobně
apod.	– a podobně
atd.	– a tak dále
CP	– cenný papír
č.	– číslo
čl.	– článek
ČSÚ	– Český statistický úřad
DPFO	– daň z příjmů fyzických osob
DPH	– daň z přidané hodnoty
DPPO	– daň z příjmů právnických osob
EU	– Evropská unie
m	– metr
např.	– například
odst.	– odstavec
Okr. Shrom.	– okresní shromáždění
OkÚ	– okresní úřad
OOV	– ostatní osobní výdaje
OÚ	– obecní úřad
resp.	– respektive
Sb.	– sbírky
SFŽP	– Státní fond životního prostředí
SR	– státní rozpočet
str.	– strana
SWOT analýza	– analýza silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb
tab.	– tabulka
tj.	– to je
tzn.	– to znamená
tzv.	– tak zvaný
ZŠ	– základní škola

Úvod

Problematikou rozpočtu obcí jsem se částečně zabývala již při zpracování své bakalářské práce. Tato diplomová práce v jisté míře navazuje na mou bakalářskou práci, ale je rozšířena o mnoho nových poznatků a údajů.

Cílem této diplomové práce bylo seznámení s tvorbou rozpočtů obce, teoretická analýza jejich struktury (tzn. příjmové a výdajové stránky rozpočtů i jednotlivých druhů příjmů a výdajů) a praktická analýza konkrétních rozpočtů obce Měcholupy z let 1997 - 2002.

V první kapitole je specifikována obec jako základní územně samosprávný celek státu. Postavení obcí v třístupňovém systému, který vedle obcí tvoří centrální vláda a vyšší územně samosprávné celky. Dále tato kapitola pojednává o majetku obce a hospodaření s ním, o zabezpečování veřejných statků obcemi a spolupráci obcí.

Druhá kapitola se zaměřuje na rozpočet obce jako celek. Je zde popsán proces sestavování rozpočtu a jeho význam pro obec.

Rozpočtová skladba, která je nezbytná pro sestavení každého rozpočtu nejen obcí, ale i všech orgánů státní správy a jimi zřízených organizačních jednotek státu, krajů a státních fondů je náplní třetí kapitoly.

Ve čtvrté kapitole je provedena podrobná analýza jednotlivých druhů příjmů v rozpočtu obce. Uvádí se tu také pravomoci obcí při ovlivňování výše jednotlivých druhů příjmů a možnosti užití získaných příjmů. Nejvýznamnější příjmy obcí představují dotace a daně, které plynou do municipálních rozpočtů na základě daňového určení. Toto daňové určení je vymezeno v zákoně č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům.

Pátá kapitola analyzuje výdaje rozpočtu obce. Zmiňuje se o několika možných způsobech třídění výdajů obce a blíže rozebírá jednotlivé druhy výdajů rozpočtu obce.

Šestá kapitola představuje obec Měcholupy. Nahlíží krátce do její historie i současnosti. Obec Měcholupy jsem si pro svou práci vybrala proto, že v ní od narození žiji, jsem tudíž obeznámena s jejími problémy a jako občana mě zajímá její hospodaření. Tato kapitola představuje také mikroregion Žatecko, jenž je sdružením obcí a obec Měcholupy je jedním z jeho členů.

V poslední, sedmé kapitole je provedena praktická analýza hospodaření obce Měcholupy založená na empirických údajích rozpočtů dané obce z let 1997 – 2002. Jsou tu též definovány závěry a doporučení, které z provedené analýzy vyplynuly. Při provádění analýzy byly použity běžné matematické postupy. Pro větší přehlednost a snažší orientaci byly získané údaje zaneseny do tabulek a grafů.

1. Obec

Obec je nejnižším samosprávným útvarem v České republice. Představuje základní článek místní správy. V Ústavě ČR jsou obce vymezeny jako základní územní samosprávné celky a jako územní společenství občanů, která mají právo na samosprávu (čl. 99 a čl. 100 odst. 1). Je v ní stanoveno, že obec je samostatně spravována zastupitelstvem, jehož působnost může být stanovena jen zákonem. Ústava ČR (čl. 101 odst. 4) říká, že stát může zasahovat do činnosti orgánů územní samosprávy jen vyžaduje-li to ochrana zákona, a jen způsobem stanoveným zákonem a stanovuje také, kdy lze orgánům samosprávy svěřit výkon státní správy.

Podle Zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) je obec základním územním samosprávným společenstvím občanů a představuje územní celek, který je vymezen hranicí území obce. Dle tohoto zákona je obec veřejnoprávní korporací s vlastním majetkem, se kterým hospodaří samostatně za podmínek stanovených zvláštním zákonem. Sestavuje si svůj vlastní rozpočet a hospodaří podle něho. V právních vztazích vystupuje obec svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících. Obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. Při plnění svých úkolů chrání též veřejný zájem vyjádřený v zákonech a jiných právních předpisech.

Obec má právo na samosprávu (Ústava ČR čl. 100 odst. 1). Úkoly patřící do samosprávy (samostatné působnosti) plní obce v rozsahu stanoveném zákonem a v souladu s potřebami obce. Do samostatné působnosti obce patří správní záležitosti, které jsou

v zájmu obce a jejích občanů, pokud nejsou svěřeny zákonem krajům nebo pokud nejde o výkon přenesené působnosti, a dále záležitosti, které do samostatné působnosti obce svěří zvláštní zákon.

Obec v rámci samostatné působnosti dále pečuje v souladu s místními předpoklady a s místními zvyklostmi o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče a pro uspokojování potřeb svých občanů. Mezi zmíněné potřeby patří zejména potřeby bydlení, ochrany a rozvoje zdraví, dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku.

Obci může být svěřen i výkon státní správy – tzv. přenesená působnost. Přenesenou působností obce je působnost ve věcech, v nichž obec na svém území vykonává státní správu (stanoveno zákonem). Při jejím výkonu se orgány obce při vydávání nařízení a při rozhodování o právech, právech chráněných zájmech a povinnostech fyzických a právnických osob řídí zákony a právními předpisy vydanými na základě zákona. V ostatních věcech se řídí zákony, právními předpisy vydanými na základě zákona, usneseními vlády a směrnicemi ústředních orgánů státní správy.

Při výkonu přenesené působnosti orgány obce nahrazují stát, a proto se obcím zaručuje příspěvek ze státního rozpočtu na plnění úkolů v přenesené působnosti.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích opravňuje obce, aby k plnění svých úkolů zakládaly a zřizovaly právnické osoby a organizační složky obce jako zařízení bez právní subjektivity. Pro efektivní zajišťování veřejných služeb a zabezpečování ostatních úkolů mohou obce spolupracovat s jinými obcemi, vyšším stupněm územní samosprávy, státem a ostatními subjekty.

Rozlišují se tyto základní druhy obcí [8]:

- obce, které nejsou městy;
- města;
- obce s pověřenými obecními úřady, které podle zákona zabezpečují výkon státní správy nad rámec přenesené působnosti náležející všem obcím; obce s pověřenými obecními úřady v ČR vymezuje zákon č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností; pověřený obecní úřad vykonává státní správu pro: vlastní obec,

obce ve svém spádovém územním obvodu, obce jiného územního obvodu, statutární města;

- hlavní město Praha.

Obec jako základní samosprávný celek [8]

- je veřejnou korporací;
- je reprezentantem veřejných zájmů a zájmů občanů daného územního společenství; pokud rozhoduje o záležitostech místního veřejného zájmu někdo jiný než obec, v řadě případů je obec ze zákona účastníkem příslušného řízení, nebo má alespoň právo vyjádřit se k připravovanému rozhodnutí;
- je samostatným ekonomickým subjektem – právnickou osobou, má tzv. právní subjektivitu;
- zabezpečuje veřejné služby; může zřizovat neziskové organizace pro plnění svých samosprávných i přenesených funkcí při zajišťování veřejných služeb (statků);
- může zakládat obecní podniky, vkládat svůj majetek do společných podniků zakládaných společně s jinými obcemi nebo se soukromým sektorem;
- musí mít určitou finanční suverenitu vymezenou příslušným zákonem (zákon 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů);
- v mezích zákona je nositelem veřejné moci; upravuje veřejné záležitosti obecně závaznými vyhláškami;
- zajišťuje rozvoj obce.

V důsledku dlouhodobě probíhající decentralizace kompetencí a odpovědnosti za zabezpečování veřejných statků pro obyvatelstvo ze státu na územní samosprávu je postavení obce ve veřejné správě stále významnější. K významné změně v postavení obcí v České republice došlo roce 1990, kdy obce získaly samosprávné postavení, staly se základním článkem územní samosprávy a samostatným ekonomickým a právnickým subjektem. Základem finančního hospodaření obcí se staly jejich rozpočty.

Struktura municipálních rozpočtů prošla od roku 1990 velkými změnami zejména v souvislosti se snahou posílit finanční soběstačnost obcí. Pro každou obec jako ekonomický subjekt je velmi důležité získávání finančních prostředků do svých rozpočtů. Tyto prostředky jsou nutné pro fungování obce, pro její další rozvoj – pro rozvoj obecní

infrastruktury, pro rozvoj podnikání v obci, pro poskytování kvalitních veřejných statků a zejména pro dosažení spokojenosti svých občanů.

1.1. Majetek obce

Vlastnictví majetku je jedním z nejdůležitějších předpokladů existence územní samosprávy, tzn. i obcí.

Vlastnictví majetku je předpokladem rozvoje lokálního veřejného sektoru, občanské vybavenosti apod. Umožňuje existenci a rozvoj podnikatelské činnosti měst a obcí. Podnikání, může významně přispět ke zvýšení vlastních příjmů rozpočtu obce. Vlastnictví majetku umožňuje také získat úvěr, neboť obec může ručit za úvěr svým majetkem, zejména nemovitým.

Majetek obce slouží k zabezpečování veřejných statků (např. budova školy), k výkonu veřejné správy a samosprávy nebo k podnikání (např. majetek vložený do komunálních podniků).

Obecní majetek tvoří zejména [8]:

- nemovitosti (půda, lesy, vodní plochy, stavby, lomy, kulturní památky apod.);
- movité věci (vnitřní zařízení obecních úřadů, organizací, které obce zřídily pro zabezpečení veřejných statků, stroje a zařízení v obecních podnicích, automobily apod.);
- majetková práva (např. pohledávky);
- peněžní prostředky, tj. hotovost a vklady na účtech u peněžních ústavů;
- cenné papíry, včetně krátkodobých obchodovatelných (i směnky, šeky apod.);
- nehmotná aktiva (majetek).

Majetek obce musí být využíván účelně a hospodárně v souladu s jejími zájmy a úkoly vyplývajícími ze zákonem vymezené působnosti. Obec je povinna pečovat o zachování a rozvoj svého majetku a vést evidenci svého majetku. Má povinnost chránit svůj majetek před zničením, poškozením, odcizením nebo zneužitím, chránit svůj majetek

před neoprávněnými zásahy a včas uplatňovat právo na náhradu škody a právo na vydání bezdůvodného obohacení a sledovat, zda dlužníci včas a řádně plní své závazky a zabezpečit, aby nedošlo k promlčení nebo zániku z nich vyplývajících práv.

Povinností obce je také zveřejnění záměru prodeje, směny nebo darování nemovitého majetku, pronájmu nebo jeho poskytnutí jako výpůjčky s cílem zajistit informovanost veřejnosti. Zveřejnění musí být uskutečněno nejméně 15 dnů před projednáním v orgánech obce.

Hospodaří-li obec vhodně se svým majetkem, získává vlastní příjmy do svého rozpočtu, a to bez zásahů a omezování ze strany ostatních článků veřejné správy.

Hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok musí být přezkoumáno auditorem. Náklady na přezkoumání hospodaření auditorem hradí obec ze svých rozpočtových prostředků.

Sestavování rozpočtu a závěrečného účtu obce a hospodaření s prostředky tohoto rozpočtu se řídí zvláštním zákonem.

1.2. Zabezpečování veřejných statků

Veřejné statky jsou zboží a služby, z nichž plyne užitek celé společnosti. Takovéto statky neprochází trhem (dochází u nich k tzv. tržnímu selhání), je efektivnější je zabezpečovat prostřednictvím veřejné správy, tzn. státem a územní samosprávou. Pro veřejné statky je charakteristická nedělitelnost jejich spotřeby, nevylučitelnost ze spotřeby, nesoutěživost spotřebitelů a nulové mezní náklady na spotřebu každého dalšího spotřebitele.

Veřejné statky se dělí na čisté veřejné statky a smíšené veřejné statky. Výdaje na čisté veřejné statky hradí municipality z výnosů ze svěřených a municipálních daní a zdrojů z rozpočtové soustavy – transfery. Náklady na smíšené veřejné statky hradí zcela či částečně uživatelé těchto statků. V případě částečné úhrady uživateli municipalita dotuje zabezpečování smíšených veřejných statků z municipálního rozpočtu. Mezi čisté veřejné statky patří například veřejné komunikace, veřejné osvětlení, policie, armáda atd. Smíšenými veřejnými statky jsou např. hromadná veřejná doprava, vzdělání, výdajové programy sociálního charakteru (např. péče o rodinu a děti, péče o invalidy, programy

zlepšení bydlení). Obec zabezpečuje veřejné statky v rámci samostatné působnosti i v rámci přenesené působnosti.

Veřejné statky mohou obce zabezpečovat prostřednictvím:

- neziskových organizací a komunálních podniků;
- podniků a neziskových organizací zakládaných jinými subjekty, tzn. prostřednictvím zakázky u soukromého sektoru (zpravidla na základě veřejné soutěže); na takto zabezpečované veřejné statky obce poskytují dotace a příspěvky ze svého rozpočtu, nebo odkupují tyto veřejné statky od soukromých firem;
- podniků, u kterých jsou spoluzakladatelem, tzn. na základě partnerství se soukromým sektorem, nebo sdružením s jinými obcemi (např. hasiči, výstavba a provoz společného vodovodu, čističky odpadních vod, veřejné hromadné dopravy).

Při plnění svých úkolů musí obec zvažovat hospodárnost vynakládání finančních prostředků a užitek občanů.

Zabezpečování veřejných statků často vyžaduje investování množství finančních prostředků, které převyšuje finanční možnosti obce. Z tohoto důvodu musí obce vypracovávat dlouhodobé strategie zabezpečení veřejných statků, včetně investičních strategií, a to na základě dlouhodobého rozboru hospodaření obce a preferencí občanů.

Obecní zastupitelstvo musí zvažovat, které projekty zabezpečování veřejných statků, zejména lokálních veřejných statků, jsou oprávněné, musí stanovit pořadí jejich postupné realizace, a to i podle jejich finanční náročnosti.

Investiční potřeby jsou financovány z kapitálových výdajů rozpočtu obce.

Při zabezpečování veřejných statků dochází často ke spolupráci mezi obcemi. Jelikož převažují v ČR malé obce¹), je jejich vzájemná spolupráce zejména při zabezpečování veřejných statků důležitá.

¹ Dle údajů ČSÚ má v současnosti v ČR 79% obcí méně než 1000 obyvatel a 59% dokonce méně než 500 obyvatel.

Spolupráce mezi obcemi je upravena zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích. Dle tohoto zákona může spolupráce mezi obcemi vzniknout na základě smlouvy uzavřené ke splnění konkrétního úkolu. Předmětem smlouvy nemůže být vznik právnické osoby. Smlouva ke splnění konkrétního úkolu mezi dvěma nebo více obcemi se uzavírá na dobu určitou nebo neurčitou. Musí mít písemnou formu a musí být předem schválena zastupitelstvy obcí, jinak je neplatná.

Jednou z forem spolupráce obcí je také vytváření svazků obcí za účelem ochrany a prosazování jejich společných zájmů.

Činnosti svazku obcí jsou zaměřeny zejména na úkoly v oblasti školství, sociální péče, zdravotnictví, kultury, veřejného pořádku, ochrany životního prostředí, cestovního ruchu a správu obecního majetku.

Hospodaření svazku obcí je upraveno zákonem. Svazek obcí je právnickou osobou, o jeho právní způsobilosti, registraci, zrušení a zániku platí zvláštní zákon. Svazek obcí vzniká na základě Smlouvy o vytvoření svazku obcí. Dvě nebo více obcí mohou uskutečnit spolupráci také zakládáním právnických osob podle zvláštního zákona.

2. Rozpočet obce

Rozpočet obce umožňuje prosazování cílů obecní politiky, jejímž subjektem je volený orgán obce (zastupitelstvo, obecní rada). Slouží k realizaci koncepce územní samosprávy, k prosazování lokálních zájmů a preferencí místního obyvatelstva, k zabezpečování a financování úkolů obce, a to jak v samostatné působnosti, tak i v rámci přenesené působnosti.

Peková a Pilný v knize Veřejná správa a finance (Codex Bohemia, Praha 1998, str. 127) popisují rozpočet obce jako:

- decentralizovaný peněžní fond, který se tvoří, rozděluje a používá na principu nenávratnosti, neekvivalence a nedobrovolnosti;
- účetní bilanci, která bilancuje příjmy a výdaje rozpočtu;
- rozpočtový plán na rozpočtové období;
- nástroj obecní politiky, který slouží ke splnění volebních programů.

Obce sestavují svůj rozpočet, který znázorňuje příjmy a výdaje potřebné na zajištění potřeb lokálního veřejného sektoru v příslušném rozpočtovém období.

Dlouhodobým cílem hospodaření obce by měl být vyrovnaný rozpočet, kdy se příjmy rovnají výdajům, případně rozpočet představující příjmy vyšší než výdaje. Dlouhodobě schodkový rozpočet, kdy jsou příjmy menší než výdaje, musí být vyrovnán návratnými finančními prostředky, vede tedy k zadlužení obce a většinou k vážným problémům se splácením dluhu a úroků z něj vyplývajících v dalších letech.

Během plnění rozpočtu v rozpočtovém období může běžně docházet k saldu rozpočtu, ať již přebytkovému, či schodkovému, a to vlivem časového nesouladu mezi tokem příjmů a tokem výdajů rozpočtu. Krátkodobý deficit rozpočtu obce se zpravidla kryje krátkodobým bankovním úvěrem, tzv. kontokorentem.

V ČR obce sestavují většinou pouze roční rozpočet a netvoří střednědobou a dlouhodobou rozpočtovou prognózu. Ta je však důležitá pro financování nákladných investic ve veřejném sektoru a to i v souvislosti se střednědobou a dlouhodobou investiční strategií obce.

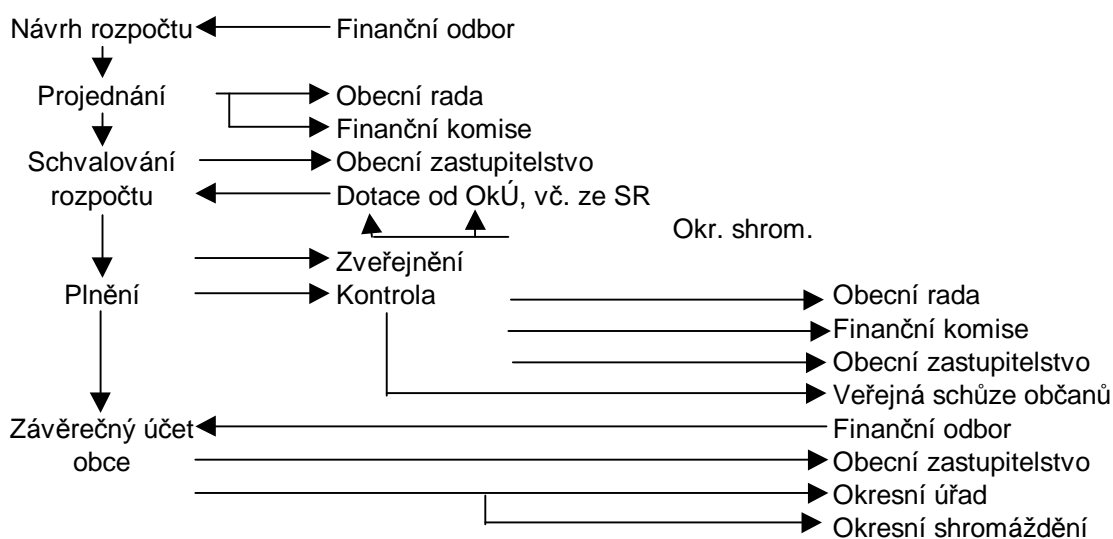
Rozpočet obce je tvořen:

- příjmy a výdaji majícími vztah k činnosti samosprávy i k výkonu státní správy v rámci tzv. přenesené působnosti;
- finančními vztahy k:
 - veřejnému sektoru;
 - podnikatelským subjektům, a to jak na příjmové straně (např. daně placené podnikateli do rozpočtu obce), tak na výdajové straně (např. poskytování dotací soukromým podnikatelům); může však jít také o úhrady za veřejné statky zajišťované prostřednictvím soukromého sektoru;
 - rozpočtové soustavě, tj. ke státnímu rozpočtu, ke státním účelovým fondům;
 - ostatním obcím, např. při společném zajišťování a financování veřejných statků na smluvním základě;
 - ostatním subjektům, např. k peněžním ústavům (čerpání úvěru a jeho splácení apod.).

Etapami rozpočtového procesu jsou: sestavení návrhu veřejného rozpočtu, jeho projednání a schválení, hospodaření podle rozpočtu během rozpočtového období a průběžná kontrola plnění rozpočtu během rozpočtového období i následná kontrola po skončení rozpočtového období.

Rozpočtový proces při tvorbě rozpočtu obcí v České republice je znázorněn na následujícím schématu č. 2.1.

Schéma 1: Rozpočtový proces u rozpočtu obce v ČR

Zdroj: Peková J.: Finance územní samosprávy – územní aspekty veřejných financí, Victoria Publishing, Praha 1995

Nejsložitější etapou rozpočtového procesu je sestavení návrhu rozpočtu.

Při sestavování návrhu rozpočtu se bere v úvahu vývoj příjmů a výdajů v minulých letech a skutečný vývoj příjmů a výdajů od začátku roku do doby, kdy se začne pracovat na návrhu rozpočtu, tzn. většinou za tři čtvrtletí běžného roku. Na základě zkušeností s vývojem příjmů a výdajů v minulých letech a v běžném roce se provede odhad plnění příjmů a výdajů v závěrečné části roku, tzv. očekávaná plnění rozpočtu do konce roku.

Kvalita rozpočtu, jeho dodržení, resp. výše odchylek skutečného hospodaření proti schválenému rozpočtu, závisí na jedné straně na kvalitě odhadu výnosů ze svěřených a sdílených daní, místních daní, poplatků, dotací, nedaňových příjmů, ostatních příjmů. Na druhé straně závisí také na odhadu výdajů rozpočtu, tj. na kvalitním odhadu budoucích potřeb finančních prostředků, souvisejících především se zajišťováním veřejných statků. V běžných výdajích jsou to zejména tzv. nárokové výdaje, tzn. ze zákona (např. na bezplatné základní vzdělání, na zákonem stanovené sociální transfery apod.).

Návrh rozpočtu obce sestavuje příslušný výkonný orgán obce – finanční odbor. Je velice obtížné sestavit návrh rozpočtu tak, aby byly příjmy i výdaje rozpočtu reálné, splnitelné. Rozpočet obce projednává a schvaluje volený orgán obce, volené zastupitelstvo a příslušné komise, zejména finanční a kontrolní. Schválený rozpočet obce zahrnuje i plánované dotace ze státního rozpočtu. Důležité je, aby obce znaly plánovanou výši celoroční dotace ze státního rozpočtu co nejdříve, aby s ní mohly počítat při plánování celkových příjmů svého rozpočtu, a aby si tudíž mohly stanovit své rozpočtové omezení.

Není-li rozpočet obce schválen před začátkem rozpočtového období, hospodaří obec až do schválení rozpočtu dle skutečnosti daného období v předchozím roce v rámci tzv. rozpočtového provizoria. Rozpočtové příjmy a výdaje uskutečněné v době rozpočtového provizoria se stávají příjmy a výdaji rozpočtu po jeho schválení. Vzhledem k tomu, že na začátku rozpočtového období nemusí ještě obec znát objem dotací, které dostane ze státního rozpočtu, případně z ostatních rozpočtů a peněžních fondů v rozpočtové soustavě, je rozpočtové provizorium dosti časté.

Za plnění rozpočtu obce jsou odpovědní výkonné orgány obce. Ty také průběžně kontrolují plnění rozpočtu a předkládají zprávu, ve které je obsažena i analýza příčiny neplnění rozpočtu, voleným orgánům obce (obecní radě a obecnímu zastupitelstvu).

Volené orgány pak hledají vhodná účinná opatření, která by mohla odstranit působení negativních vlivů v rozpočtovém hospodaření obce.

Důležitá je i následná kontrola plnění rozpočtu voleným orgánem obce. Výkonné orgány obce sestavují po skončení rozpočtového období přehled o skutečném vývoji plnění rozpočtu obce, tzv. závěrečné zúčtování rozpočtu a jeho zdůvodnění, a předkládají ho ke schválení voleným orgánům.

Návrh rozpočtu i jeho plnění projednávají volené orgány obcí na veřejných zasedáních, zveřejňovány jsou ve vydávaných obecních novinách nebo časopisech, prostřednictvím písemných zpráv o hospodaření obce a vývoji rozpočtu obce vyvěšovaných na úřední desce obce.

V rozpočtovém hospodaření se uplatňují tyto rozpočtové zásady [1]:

- zásada každoročního sestavování a schvalování rozpočtu;
- zásada reálnosti a pravdivosti rozpočtu; reálnost rozpočtu závisí na schopnosti odhadu, stupni poznání a kvalitní analýze hospodářských procesů apod.;
- zásada úplnosti rozpočtu a jednotnosti rozpočtu; pomáhá ji zajistit rozpočtová skladba;
- zásada dlouhodobé vyrovnanosti rozpočtu;
- zásada publicity; je důležité informovat veřejnost o rozpočtovém hospodaření; je to důležitý předpoklad veřejné kontroly.

Municipální rozpočty by měly být tvořeny především příjmy [8]:

- dostatečně výnosnými, vedoucími ke zvýšení míry ekonomické soběstačnosti municipality,
- závislými na aktivitě municipality, tzn. ovlivnitelnými aktivitami municipality (např. příjmy z podnikání municipality),
- co nejrovnoměrněji územně rozloženými vzhledem k potřebám municipalit,
- předem plánovatelnými při sestavování municipálního rozpočtu,
- nenáročnými na administrativu, aby náklady na správu a výběr těchto příjmů byly co nejnižší.

3. Rozpočtová skladba

Základním třídícím standardem pro peněžní operace veřejných rozpočtů je rozpočtová skladba.

Rozpočtová skladba je systémem sledujícím a klasifikujícím pouze peněžní operace rozpočtu, tj. inkasa (příjmy prostředků na bankovní účty) a platby (výdaje z bankovních účtů) veřejných rozpočtů v daném rozpočtovém roce. Klasifikovat se podle ní začíná na začátku ledna, hodnoty položek, paragrafů a případně kapitol se uzavírají na konci prosince a od nového roku se začíná opět od nuly.

Rozpočtová skladba umožňuje kombinovat více nezávislých hledisek posouzení charakteru dané peněžní operace, je tedy „vícerozměrná“. Rozpočtová skladba vychází ze standardizovaného kodexu Mezinárodního měnového fondu (Government Finance Statistics = GFC). Stejně jako tento standard rozděluje peněžní operace na nejvyšší úrovni třídění na příjmy, výdaje a financující operace. Na základě tohoto rozdělení rozlišuje operace rozpočtové (příjmy a výdaje), jejichž rozdíl představuje výsledek hospodaření, a operace financující tento výsledek hospodaření. Rozpočtová skladba důsledně rozlišuje případy, kdy rozpočtová jednotka hradí veškeré výdaje daného roku z příjmů inkasovaných v tomtéž roce, případy, kdy zapojuje ke krytí výdajů prostředky vytvořené v předchozích obdobích a konečně případy, kdy ke krytí výdajů daného roku pořizuje zdroje představující termínované finanční závazky pro další rozpočtová období. [2]

Rozpočtová skladba není předpisem o rozpočtovém hospodaření. Je technickou klasifikací jednotlivých peněžních operací. Je používána všemi orgány státní správy a jimi zřízenými organizačními jednotkami státu, dále obcemi (včetně jejich dobrovolných svazků), kraji a státními fondy. Používá se i pro operace státních finančních aktiv. Rozpočtová skladba naopak není určena pro příspěvkové organizace. Jednotné používání rozpočtové skladby veřejných rozpočtů zajišťuje porovnatelnost a agregovatelnost jejich peněžních operací podle ekonomických druhů a funkcí, které dané výdaje zajišťují.

V následujícím schématu č. 3.1 jsou uvedena kritéria členění peněžních operací.

Schéma 3.1: Členění peněžních operací

• inkaso x platba	• povinná x dobrovolná
• nenávratná x návratná	• běžná x kapitálová
• domácí x zahraniční	• týkající se aktiv x pasiv
• opětovaná x neopětovaná	• pro účely rozpočtové politiky x řízení likvidity

Zdroj: Kinšt, J: Rozpočtová skladba v r. 2001 a 111 praktických případů, publikace pro pracovníky orgánů státní správy, obcí, krajů a jejich organizačních složek. Pragoeduca, Praha 2001, ISBN 80-85856-93-X

První tři hlediska, tedy členění peněžních operací na inkasa a platby, návratné a nenávratné, domácí a zahraniční, platí pro všechny operace. Ostatní hlediska jsou platná vždy jen pro určitý okruh operací.

Inkasy se rozumí prostředky došlé z vnějšku dovnitř rozpočtové jednotky. *Platby* představují prostředky poukázané ven z rozpočtové jednotky. Rozdíl mezi veškerými platbami a inkasy v daném období je shodný se změnou stavu účtů od počátku do konce období.

V důsledku *nenávratných operací* nevznikají budoucí pohledávky ani závazky. Mezi tyto operace patří např. inkasa daní a poplatků, výplata mezd, úroky, nenávratné dotace, přímý nákup zboží a služeb apod. *Návratnými operacemi* jsou např. přijaté i poskytnuté půjčky, splátky půjček, nákup zboží na úvěr ap.

Při třídění na *operace domácí a zahraniční* je podstatné, zda se peněžní operace uskutečňují ve vztahu k sektorům ekonomiky domácí či zahraniční. Naopak není rozhodující, v jaké měně se operace realizují.

V případě *opětované platby* je proti platbě poskytnuta služba či zboží. U *neopětovaných plateb* neexistuje „protiplnění“.

Na *povinné a dobrovolné* se operace člení dle toho, zda platba či inkaso vyplývá z povinnosti dle obecně závazné právní normy, či nikoliv.

Kapitálovými operacemi jsou operace týkající se pořízení či prodeje nefinančních aktiv s použitelností delší než jeden rok a v pořizovací ceně dosahující alespoň určitého minima, nebo finančních aktiv ve formě akcií či majetkových účastí. *Běžnými operacemi* jsou všechny ostatní.

Aktivními „věřitelskými“ operacemi jsou např. poskytnuté půjčky, inkaso jejich splátek apod. Mezi *pasivní* „dlužnické“ operace patří např. přijaté půjčky, splátky půjček apod.

Všechny peněžní operace týkající se pasiv rozpočtové jednotky jsou považovány za financující prostředek plnění rozpočtu mající za cíl zajištění potřebné likvidity. Peněžní operace týkající se aktiv rozpočtové jednotky mohou být buď nástrojem rozpočtové politiky nebo prostředkem k zajištění optimální likvidity rozpočtové jednotky.

Pro vyjádření základního vztahu jednotlivých okruhů transakcí v rozpočtové skladbě se užívá následující rovnice[2]:

$$\mathbf{PŘÍJMY - VÝDAJE = PŘEBYTEK (+) / SCHODEK (-) = (-) / (+) FINANCOVÁNÍ} \quad (3.1)$$

Platí, že úhrn financování musí být roven rozdílu mezi příjmy a výdaji, ale s opačným znaménkem.

Rozpočtová skladba třídí peněžní operace z hlediska kapitolního, funkčního a druhového.

Kapitolním tříděním je vyjádřen okruh odpovědnosti subjektů při správě rozpočtových prostředků. Kapitoly státního rozpočtu většinou odpovídají názvům ústředních orgánů nebo jiných institucí, jimž jsou rozpočtové prostředky svěřeny do správy. Pro územní rozpočty není kapitolní třídění závazné (už od roku 1997). Mohou se rozhodnout jestli vůbec a v jaké podobě si stanoví strukturu, obsah i číslování kapitol.

Funkční třídění – funkčně tříděny jsou veškeré výdaje. Veřejné rozpočty centrálních úrovní používají toto třídění pouze u výdajů. Ve veřejných rozpočtech územní úrovně je funkční třídění užíváno i u většiny nedaňových příjmů (příjmy z vlastní činnosti organizace, úroky, příjmy z prodeje neinvestičního majetku, přijaté sankční platby atd.) a u většiny kapitálových příjmů (příjmy z prodeje investičního majetku). Funkční třídění slouží mimo jiné k dlouhodobé analýze vývoje rozpočtů.

Druhové třídění představuje základní systém klasifikující veškeré transakce veřejných rozpočtů. Rozlišuje peněžní operace na příjmy, výdaje a financující operace.

Podle druhového třídění jsou peněžní operace zařazovány do osmi tříd s podrobnějším členěním[8].

Příjmové operace se třídí do 1. – 4. třídy:

třída 1 - daňové příjmy;

třída 2 - nedaňové příjmy;

třída 3 - kapitálové příjmy;

třída 4 - přijaté dotace;

Výdajové operace se třídí do 5. – 6. třídy:

třída 5 - běžné výdaje;

třída 6 - kapitálové výdaje;

Zvláštní postavení má třída 8:

třída 8 – Financování.

O příjmech a výdajích rozpočtu obce podrobněji hovoří kapitoly 4 a 5 této práce.

Financujícími operacemi jsou veškerá přijetí prostředků, jež musí být ve stanoveném čase splaceny subjektům, které je poskytly nebo jiným subjektům, a jejich splátky (např. bankovní úvěry, vydané dluhopisy). Dále sem patří návratně poskytované prostředky ve formě poskytovaných půjček, nákupu akcií a dluhopisů, jejichž účelem není podpora konkrétního subjektu, ale zhodnocení dočasně volných peněžních prostředků.

Kinšt v knize Rozpočtová skladba v r. 2001 a 111 praktických případů, publikace pro pracovníky orgánů státní správy, obcí, krajů a jejich organizačních složek (Pragoeduca, Praha 2001, str. 24) zahrnuje do financování tyto kategorie peněžních operací:

- přijímané peněžní půjčky (od bank, emisí vlastních dluhopisů, přijetí návratné finanční výpomoci od státu) a jejich splátky;
- peněžní půjčky poskytované za účelem optimalizace likvidity (nákup cizích dluhopisů, akcií apod.), hlavním cílem je maximalizace finančního výnosu z takto realizovaných dočasně volných prostředků;
- jakékoliv změny stavu peněžních prostředků na účtech rozpočtové jednotky, které vyjadřují příjmové a výdajové operace hrazené z těchto účtů;

- opravné položky odstraňující vliv veřejných nebo nepeněžních operací na souhrn financování.

Jednou z hlavních podmínek aplikace rozpočtové skladby je *konsolidace*. Jejím účelem je očistit údaje o rozpočtu nebo skutečnosti peněžních operací o interní přesuny peněžních prostředků uvnitř jednotky, za kterou jsou peněžní operace sledovány.

Konsolidace není prováděna ihned při účtování peněžních operací, ale až při sumarizaci peněžních operací za určité časové období (nejčastěji při sestavování finančních výkazů).

Informace, které není s to standardní druhové ani jiné třídění rozpočtové skladby zajistit, ale které jsou potřebné buď pro konsolidaci na úrovni krajských sumářů či veřejných rozpočtů republiky, nebo pro evidenci některých nepeněžních operací, jsou získávány pomocí *záznamových položek*. Záznamové položky představují jistou nadstavbu rozpočtové skladby. Umožňují pomocné třídění pro potřeby agregace některých údajů nebo zaznamenání dalších informací pro statistické a analytické účely. [2]

K opravě či spíše omezení vlivu operací, které znamenaly změnu stavu účtů, aniž by byly podloženy standardní peněžní operací tříděnou dle rozpočtové skladby jsou používány *opravné položky*.

V legislativě týkající se finančního hospodaření ve sféře veřejných rozpočtů došlo s účinností k 1. lednu 2001 k významným změnám, které se odrazily i v klasifikaci operací veřejných rozpočtů, tedy v rozpočtové skladbě.

1. ledna 2001 vstoupil v platnost zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů (tzv. malá rozpočtová pravidla), který spolu se zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a změně některých souvisejících zákonů (tzv. velká rozpočtová pravidla) nahradil do té doby platný zákon č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice (rozpočtová pravidla republiky). Zákonem č. 250/2000 Sb. se při svém finančním hospodaření řídí orgány samosprávy (obce, kraje) a zákon č. 218/2000 Sb. je určen pro stát a jeho organizace.

4. Příjmy obce

V této kapitole se budu zabývat příjmy municipálních rozpočtů. Provedu rozčlenění těchto příjmů dle několika hledisek a blíže specifikuji jednotlivé druhy příjmů.

Příjmy se dle vyhlášky MF č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě rozumí veškeré nenávratně inkasované prostředky, opětované a neopětované, z domácí ekonomiky i ze zahraničí, včetně přijatých darů a dotací a přijaté splátky půjček, poskytnutých za účelem rozpočtové politiky .

Příjmy lze dělit do několika skupin[2]:

- *vlastní příjmy*, které se člení na kapitálové příjmy a běžné příjmy.
- *přijaté dotace* – tj. neopětované a nenávratně inkasované dotace a dary od jiných úrovní vlády a od zahraničních vlád a institucí.

Kapitálovými příjmy jsou příjmy z prodeje dlouhodobého majetku pořízovaného z investičních prostředků a finančních aktiv, majících povahu akcií či majetkových podílů, za účelem rozpočtové politiky a přijaté dary pro investiční účely s výjimkou darů od zahraničních vlád a transferů z jiných úrovní vlády.

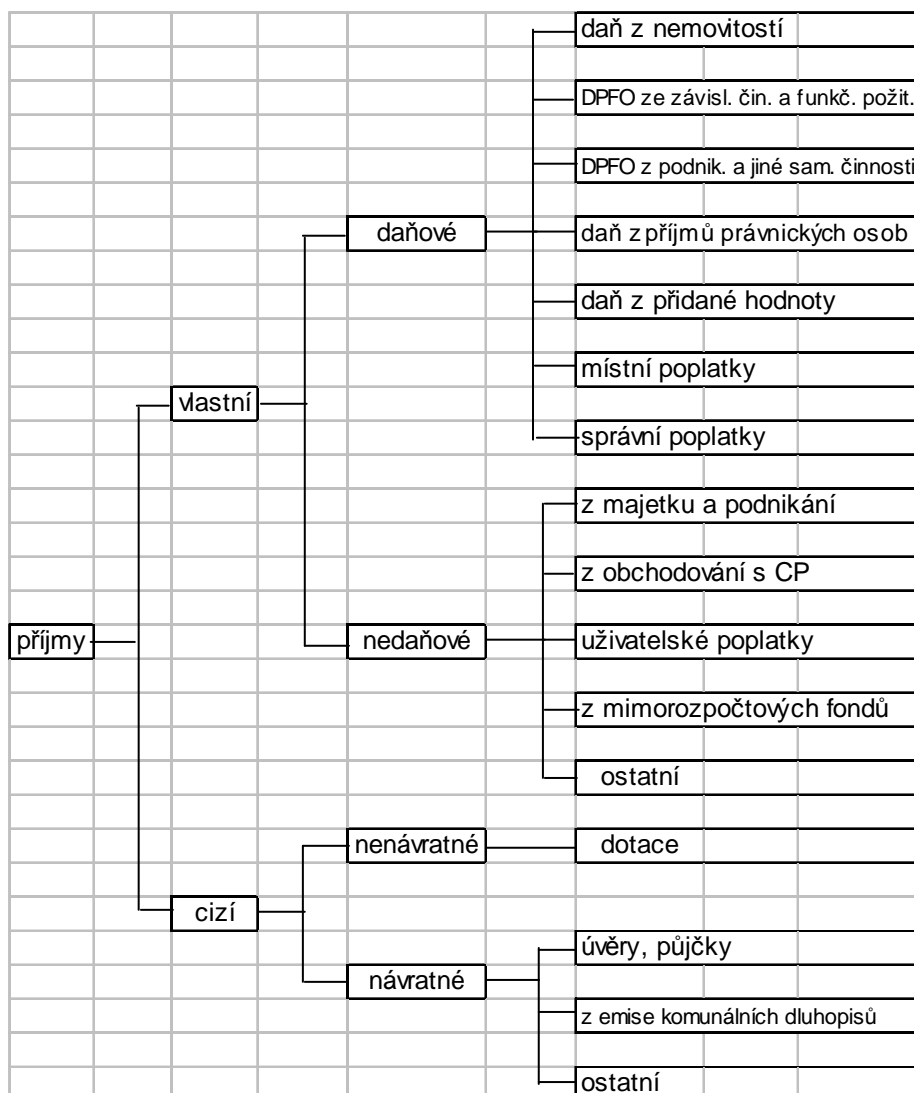
Běžné příjmy se dále člení na:

- *daňové* – tj. povinné neopětované příjmy plynoucí z daní, pojistného sociálního a zdravotního pojištění, poplatků včetně doplatků daní a sankcí za pozdní či nesprávné zaplacení;
- *nedaňové* – tj. veškeré opětované příjmy, jako jsou příjmy z prodeje neinvestičního majetku, příjmy z prodeje zboží a služeb apod., a dále neopětované příjmy sankční povahy, které nemají vztah k daním, přijaté vratky transferů, které byly poskytnuty v minulých obdobích, a také přijaté splátky půjček

Schéma výše uvedeného členění příjmů je znázorněno v příloze č. 1 této práce.

Příjmy mohou být také členěny na vlastní a cizí. Vlastní příjmy se dále dělí na daňové, nedaňové a ostatní. Cizí příjmy se dále člení na nenávratné a návratné. Toto členění je zobrazeno na následujícím schématu č. 4.1.

Schéma 4.1: Jiné členění příjmů rozpočtu obce

Zdroj: Vlastní zpracování

Následující text vychází z členění příjmů uvedeného ve schématu 4.1.

4.1. Vlastní daňové příjmy

Velmi důležitou příjmovou položku místních rozpočtů představují daně, resp. daňové příjmy. Daně plynou do municipálních rozpočtů na základě daňového určení. Toto daňové určení je vymezeno zákonem č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení). Daňové určení vymezuje druhy daní, které plynou do místních rozpočtů přímo a podíly na daních vybírané podle celostátně platných zákonů.

Na základě daňového určení plynou do rozpočtu obce:

- *svěřené daně* – tzn. daně vybírané podle celostátně platných zákonů, jejichž výnos plyne přímo do rozpočtu obce,
- *sdílené daně* – tzn. podíl na celostátně vybíraných daních, který je příjmem rozpočtu obce,
- *municipální daně* – tzn. daně, které mohou obce využívat na svém území.

Na základě daňové pravomoci je určeno, která vládní úroveň danou daň vybírá a spravuje, kdo stanovuje sazby daně a velikost daňové základny, kdo povoluje slevy na dani apod. Větší daňovou pravomoc mají obce u vlastních municipálních daní, naopak u svěřených a sídlených daní je tato pravomoc minimální nebo žádná. [5]

V následujícím textu budou rozebrány jednotlivé daňové příjmy.

4.1.1. Daň z nemovitostí

V rámci nové daňové soustavy platné od roku 1993 byla zavedena daň z nemovitostí nahrazující do té doby vybíranou daň domovní, zemědělskou daň z pozemků a dislokační poplatek. Je upravena zákonem č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí.

Daní z nemovitostí jsou zdaňovány téměř všechny pozemky a stavby nacházející se na území ČR. Jedná se o výnosovou daň majetkovou, poplatníkem této daně jsou tedy vlastníci nemovitostí (pouze výjimečně uživatelé nebo nájemci).

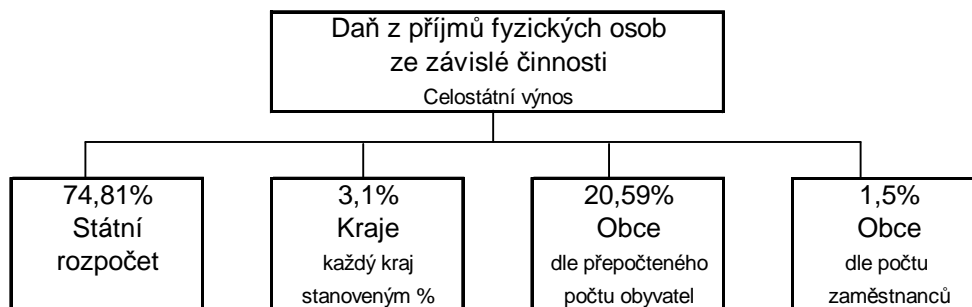
Výnos daně z nemovitostí plyne celý do rozpočtu obce v jejímž katastru se nemovitosti nacházejí. Daň z nemovitostí je svěřenou daní. Inkaso daně provádějí finanční úřady, které celý daňový výnos převedou na účty obcí, v jejichž katastru se zdaňované nemovitosti nacházejí.

4.1.2. Daň z příjmů fyzických ze závislé činnosti a funkčních požitků

Od roku 1993 plynula do rozpočtů obcí část výnosů daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti. Tato část představovala 20 % dle počtu obyvatel a 10 % dle plátcovy pokladny. V roce 2000 proběhla vládní reforma systému sdílených daní. Rozdělování celostátního výnosu daní z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti tak, jak je prováděno

od roku 2001 dle zákona č.243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům, je znázorněno na následujícím schématu.

Schéma 4: Rozdělování celostátního výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti

Zdroj: zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům

V dalším schématu je zachyceno rozdělování celostátních výnosů daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou.

Schéma 5: Rozdělení celostátního výnosu daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou

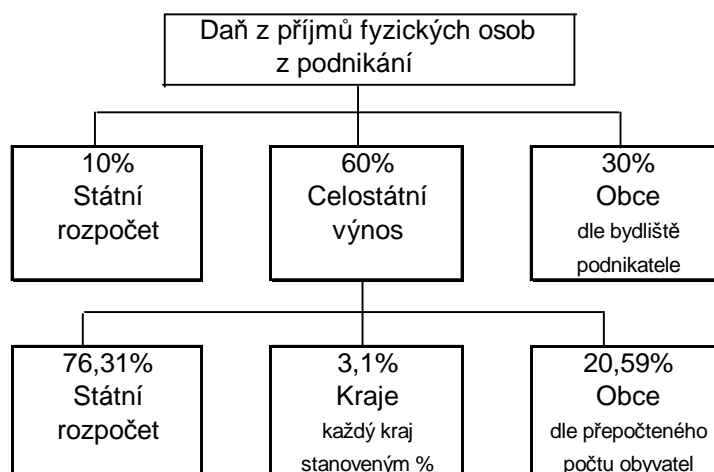

Zdroj: zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům

4.1.3. Daň z příjmů fyzických osob z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti

Výnos daně z příjmů fyzických osob z podnikání plynul od roku 1993 v plné výši do rozpočtu obce – jednalo se o výnos od poplatníků majících bydliště na území obce. V roce 2001 nabyl platnosti zákon č.243/2000 Sb., o rozpočtovém určení některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům. Rozdělování celostátních výnosů daně z příjmů fyzických osob z podnikání dle výše uvedeného zákona je zobrazeno na následujícím schématu.

Schéma 6: Rozdělení celostátních výnosů daně z příjmů fyzických osob z podnikání

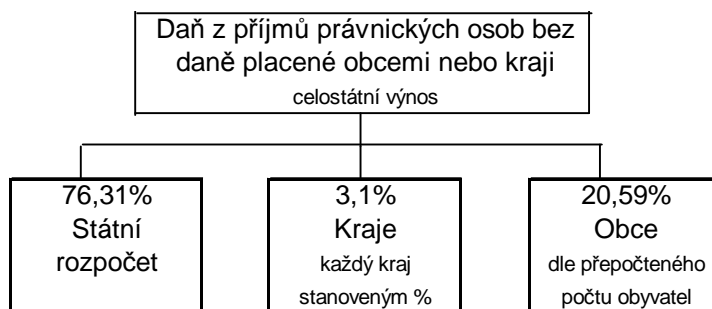
Zdroj: zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům

4.1.4. Daň z příjmů právnických osob

Od roku 1994 do rozpočtů obcí plyne celý výnos daně z příjmů právnických osob v případě, kdy poplatníkem daně je sama obec. Do rozpočtu obce ovšem neplyne případné daňové příslušenství, které je příjmem státního rozpočtu, do obecního rozpočtu také neplyne daň vybíraná srážkou podle zvláštní sazby.

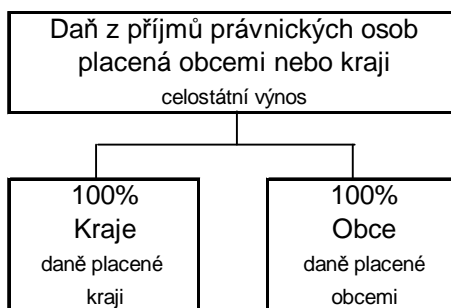
Od roku 1996 je příjmem obecních rozpočtů také daň z příjmů právnických osob placená ostatními subjekty (ne obcí). Její celostátní výnos byl dělen mezi rozpočty obcí a státní rozpočet. Do státního rozpočtu plynulo 80% celostátního výnosu daně a do obecních rozpočtů 20% tohoto výnosu, a to ve výši odpovídající poměru počtu obyvatel v obci k celkovému počtu obyvatelstva státu. Od roku 2001 se dělení celostátního výnosu DPPO řídí zákonem č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům. Dělení celostátního výnosu dle výše uvedeného zákona je uvedeno ve schématech 7 a 8.

Schéma 7: Rozdělování DPPO bez daně placené obcemi a kraji

Zdroj: zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům

Schéma 8: Rozdělování celostátních výnosů DPPO placené obcemi nebo kraji

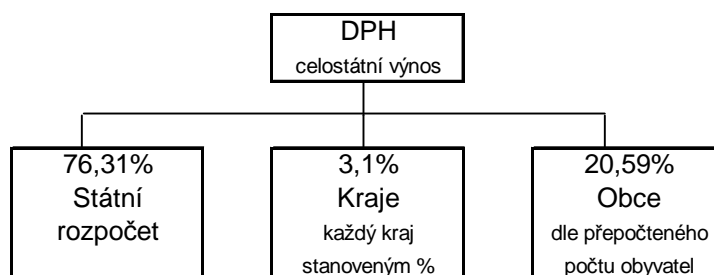
Zdroj: : zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům

V zájmu každé obce je, aby se snažila (byť nepřímo) o zvyšování výnosů z daní z příjmů. Měla by vytvářet podmínky pro příchod fyzických osob – podnikatelů a pro lokalizaci podniků na svém území. Mezi tyto podmínky patří např. výborná infrastruktura, vysoká kvalita poskytovaných veřejných statků, příjemné životní prostředí apod. Přítomnosti podnikatelů v obci znamená i růst daňového výnosu a příjmů rozpočtu obce, a tím i možnost využití většího objemu prostředků na zlepšení činností, které obec pro své občany zajišťuje.

4.1.5. *Daň z přidané hodnoty*

Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům stanoví, že do rozpočtu obcí plyne 20,59% celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty. Toto rozdělení je zachyceno ve schématu 9.

Schéma 9: Rozdělení celostátního výnosu z DPH

Zdroj: : zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům

4.1.6. Místní poplatky

Místní poplatky mají charakter municipálních daní. Jsou upraveny zákonem č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích.

Místní poplatky mají fakultativní charakter. Obce samy rozhodují o tom, zda a jaké poplatky stanovené zákonem budou do svého rozpočtu vybírat.

Při výběru místních poplatků obec nemá úplnou daňovou pravomoc ve stanovení jejich výše. Musí se řídit zákonem o místních poplatcích, který vymezuje základní náležitosti u každého poplatku (poplatník, předmět poplatku, základ poplatku, sazba poplatku...).

Konkrétní druhy vybíraných poplatků, jejich výši, případné úlevy, splatnost, způsob kontroly a případné sankce stanovují samy obce a toto rozhodnutí musí být zveřejněno obecně závaznou vyhláškou na úřední desce obce.

V současné době mohou obce podle zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích vybírat:

- poplatek ze psů,
- poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt,
- poplatek za užívání veřejného prostranství,
- poplatek ze vstupného,
- poplatek z ubytovací kapacity,
- poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst,

- poplatek za provozovaný výherní hrací přístroj
- poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu a kanalizace
- poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů (poplatek za odpad).

Místní poplatky vybírané obcemi nepředstavují příliš velký příjem do rozpočtu obce – v průměru nepřesahují 2 % celkových příjmů místních rozpočtů.

4.1.7. Správní poplatky

Správní poplatky představují příjmy rozpočtů obcí za provádění správních úkonů územními orgány obce v rámci přenesené i vlastní působnosti. Tyto poplatky by měly krýt náklady spojené s poskytováním správních úkonů v rámci přenesené působnosti jak občanům, tak i organizacím.

Správní poplatky plynou do rozpočtu obce nejčastěji za takové úkony jako jsou výpisy z matrik, vystavení dokladů, různých povolení, ověření pravosti dokladů, podpisů, razítek apod.

Správní poplatky jsou v současné době upraveny zákony o správních poplatcích a o územních finančních orgánech.

4.2. Vlastní nedaňové příjmy obce

4.2.1. Příjmy z majetku a podnikání

Dle zákona č. 128/2000 Sb., o obci má obec jako vlastník majetku právo držby majetku, právo užívat majetek a nakládat s ním - pronajímat, prodávat, darovat majetek, ručit majetkem apod. O způsobu využívání majetku rozhoduje obecní zastupitelstvo.

Při rozhodování o pronájmu či prodeji obecního majetku musí být provedena důkladná ekonomická analýza výhodnosti získání příjmů pro rozpočet obce. Příjmy musí být výhodné z krátkodobého i dlouhodobého hlediska. Efektivní hospodaření s obecním majetkem, má vliv na rozsah a kvalitu lokálního veřejného sektoru, ovlivňuje i míru

místního daňového zatížení, neboť umožňuje snižovat respektive nezvyšovat sazby místních daní.

Obec může se svým majetkem sama podnikat nebo může svůj majetek vkládat do různých typů organizací. Podnikatelská činnost obce by se měla soustředit do těch oblastí, kde běžné tržní činnosti nevytvářejí potřebné aktivity nebo se jedná o zabezpečení služeb a statků potřebných pro většinu občanů obce (např. provoz a údržba dopravních a inženýrských sítí, dodávky vody a energie, úklid odpadků, kanalizace a čištění odpadních vod apod.).

Tento příjem rozpočtu obce je závislý na počtu municipálních podniků, na jejich velikosti, na charakteru jejich činnosti, na výši poplatků za služby, které tyto podniky zajišťují a poskytují občanům a případně i jiným subjektům (podnikům).

Zisk municipálních podniků ovšem plyne do obecních rozpočtů nepravidelně a spíše výjimečně, protože tyto podniky většinou hospodaří na neziskovém principu, jsou zřizovány za účelem zabezpečování veřejných statků a cena za tyto statky je zpravidla konstruována pouze v ekonomicky nutné výši.

4.2.2. Příjmy z obchodování s cennými papíry

Pokud má obec vlastní volné finanční prostředky, může je zhodnotit formou termínovaného vkladu nebo investováním do cenných papírů, a získat tak příjem do svého rozpočtu. V případě termínovaného vkladu u důvěryhodného peněžního ústavu je toto investování spojeno s minimální rizikem. Příjmem obce je úrok plynoucí z tohoto vkladu.

Investování do cenných papírů je zpravidla spojeno s vyšší výnosností, ale i s vyšším rizikem. Proto je nutné volit takové cenné papíry, u kterých je riziko ještě přijatelné a je zajištěna jejich likvidita. Za nejméně rizikové a nejlikvidnější cenné papíry jsou považovány státní pokladniční poukázky a státní obligace. U ostatních cenných papírů – zejména u střednědobých a dlouhodobých obligací a u akcií – by se obec měla snažit diverzifikovat riziko a měla by sledovat finanční situaci emitentů.

V České republice není tato forma finančního investování zatím příliš rozšířena, příjmy z obchodování s cennými papíry jsou méně významnými příjmy rozpočtů obcí.

Obce obchodují s cennými papíry zatím jen velmi málo, což je způsobeno hlavně nedostatkem volných finančních prostředků na nákup cenných papírů. [8]

Obce se také mohou majetkově podílet na podnikání jiných subjektů. O této účasti – peněžních i nepeněžních vkladech do podnikání – rozhoduje volený orgán obce – obecní zastupitelstvo.

4.2.3. Uživatelské poplatky

Uživatelské poplatky jsou cenou za spotřebu lokálních smíšených veřejných statků. Mezi smíšené lokální veřejné statky patří: např. využívání obecních skládek, dodávky pitné vody, čištění odpadních vod, služby městské hromadné dopravy, sportovní, rekreační, kulturní a jiné služby. Uživatelské poplatky jsou běžným příjmem obecních rozpočtů. Kryjí běžné výdaje municipalit spojené se zabezpečováním služeb pro obyvatelstvo. O zavedení a výši těchto poplatků rozhodují volené orgány obcí.

Uživatelské poplatky za zajišťování smíšených veřejných statků nemusí být vždy příjmem obecního rozpočtu. Obec může zabezpečovat dané statky prostřednictvím soukromých firem nebo prostřednictvím municipálních podniků. Uživatelské poplatky pak mohou plynout do místního rozpočtu (municipalita veřejný statek odkupuje) nebo přímo provozovateli (uživatelé platí podniku zajišťujícímu smíšený veřejný statek a municipalita mu poskytuje dotace pro zabezpečování veřejného statku).

Využívání uživatelských poplatků za smíšené veřejné statky předpokládá možnost téměř přesného měření spotřeby daného veřejného statku. Představuje pak cenu za spotřebu měrné jednotky veřejného statku. Nelze-li přesně měřit spotřebu veřejného statku, nebo se to nedělá, např. z důvodu vysokých nákladů na měření a kontrolu, je stanoven paušální uživatelský poplatek

Většinou obce přechází na takovou konstrukci uživatelských poplatků, aby byly pokryty náklady v ekonomicky nutné výši.

4.2.4. Příjmy z mimorozpočtových fondů obcí

Vlastními nedaňovými příjmy rozpočtů obcí jsou i příjmy plynoucí do těchto rozpočtů z jiných peněžních fondů obcí, případně z peněžních fondů vyšších stupňů územní samosprávy.

Obec má možnost vedle svého rozpočtu vytvářet i další peněžní fondy – účelové i neúčelové. Účelové fondy jsou vytvářeny zpravidla z předem vymezených účelových příjmů, které mohou být použity pouze na financování předem určených potřeb.

Většina obcí vytváří pouze fond rezerv a rozvoje, méně často i další peněžní fondy – fond pro financování údržby oprav památek, fond na podporu bydlení apod. Tvorba fondu rezerv a rozvoje je dobrovolná. O způsobu jeho tvorby a použití rozhodují volené orgány obce. Tento fond představuje pro obec důležitou finanční rezervu pro financování schodku rozpočtu obce za celé rozpočtové období, i průběžné financování schodku během rozpočtového roku. Mohou z něj být financovány také neplánované potřeby.

4.2.5. Ostatní vlastní nedaňové příjmy

Mezi ostatní vlastní nedaňové příjmy patří příjmy sankční povahy – pokuty, příjmy ze sdružování finančních prostředků, dary a výnosy z veřejných sbírek.

Příjmy sankční povahy (pokuty) plynoucí do rozpočtu obce mají nahodilý charakter, proto jsou velmi obtížně plánovatelné. Obce ukládají sankce těm subjektům, jejichž chování je v rozporu s obecně závaznými předpisy. Příjmy sankční povahy tvoří velmi malý podíl na celkových příjmech rozpočtu obce. Možností, jak tyto příjmy zvyšovat, je důslednější kontrola chování subjektů (zejména k životnímu prostředí) a důsledné pokutování zjištěných nedostatků.

Sdružování finančních prostředků využívají obce na financování takových veřejných statků, pro jejichž zabezpečení by samy neměly dostatečné finanční zdroje anebo by oddělené financování jednotlivými obcemi vedlo k ne hospodárnosti a neefektivnosti využití finančních prostředků.

Sdružené prostředky jsou příjmem rozpočtu jedné obce, která je investorem a provozovatelem. Tato obec pak odpovídá za zabezpečení společných potřeb a za jejich financování. V rozpočtech ostatních obcí sdružené prostředky představují výdaje.

Příjmy z darů a veřejných sbírek mají náhodný, nepravidelný, doplňkový charakter. Obce mohou dary získávat od různých subjektů – od jednotlivců i firem. Dárci většinou poskytují prostředky účelově na financování konkrétních potřeb a investic.

Příjmem rozpočtu obce mohou být i výnosy z veřejných sbírek, které mají charakter běžných nebo kapitálových příjmů podle toho, na financování jakých potřeb jsou určeny.

4.3. Cizí příjmy

4.3.1. Nenávratné cizí příjmy - dotace

Významnou část příjmů obecních rozpočtů tvoří dotace. Většinu dotací obce získávají ze státního rozpočtu, méně pak z rozpočtů ostatních článků rozpočtové soustavy. Tyto dotace jsou účelové i neúčelové, většina z nich má povahu běžných dotací.

Dotace jsou nenávratnými příjmy, mohou být obcím poskytnuty jako účelové nebo neúčelové. *Účelové dotace* jsou obcím poskytovány na předem vymezený účel, podle charakteru dotované spotřeby jsou poskytovány zvláště běžné účelové dotace (na financování běžně se opakujících potřeb) a kapitálové účelové dotace (na dočasné potřeby neopakující se v čase). *Neúčelové dotace* jsou nepodmíněné, nejsou poskytovány na předem určený účel a za předem stanovených podmínek užití. Obec tyto dotace může využít podle svého uvážení, omezena je pouze tím, zda se jedná o běžnou či kapitálovou dotaci.

Obce mohou získat dotace ze státních účelových fondů, a to zpravidla dotace kapitálové povahy. Jedná se o účelové dotace ze státního fondu životního prostředí (SFŽP). Poskytnutí kapitálových dotací ze SFŽP je zpravidla podmíněno využitím i vlastních finančních prostředků obce na financování investice. Jedná se o tzv. podmíněné dotace.

Pro hospodaření obce je důležitý nejen objem dotací, ale i způsob uvolňování dotací z rozpočtové soustavy během rozpočtového období. Běžné dotace jsou zpravidla uvolňovány během roku měsíčně alikvótními částkami. Kapitálové dotace jsou uvolňovány v závislosti na průběhu investiční výstavby, resp. fakturování investičních částí.

Dotace z rozpočtové soustavy do rozpočtů obcí jsou projevem existence přerozdělovacích procesů uvnitř soustavy veřejných rozpočtů, projevem solidarity. Potřeba dotací se většinou zdůvodňuje potřebou obecné podpory obcí i podporou specifických

činností obcí, na kterých má stát zájem, které jsou také většinou výsledkem přenesení odpovědnosti za zabezpečování některých, zejména upřednostněných, veřejných statků ze státu na obce. [7]

Obcím v ČR jsou poskytovány tyto dotace:

- dotace schválené rozpočtovým zákonem: účelové (běžné a kapitálové), územní vyrovnávací, odvětvové vyrovnávací,
- mimořádné dotace (neplánované) ze státního rozpočtu,
- dotace ze státních fondů.

Dotace schválené rozpočtovým zákonem musí být ze státního rozpočtu municipalitám poskytnuty i v případě, že dochází k neplnění příjmů státního rozpočtu. Jsou tudíž stabilním příjmem municipálního rozpočtu v daném rozpočtovém roce.

Účelové, tj. specifické dotace získávají municipality v důsledku tzv. přenesené působnosti, která se týká plnění úkolů ve veřejné správě (např. příspěvek k částečné úhradě výdajů spojených s výkonem státní správy, účelová dotace na sociální dávky, účelová dotace – kapitálová na domy s pečovatelskou službou atd.).

Územní vyrovnávací dotace – jsou poskytovány v různé výši. Snahou je jejich prostřednictvím postupně odstranit rozdíly mezi municipalitami, s ohledem na rozdílný daňový výnos svěřených daní a ostatních příjmů municipálních rozpočtů.

Odvětvové vyrovnávací dotace – slouží k financování vybraných veřejných statků, aby byla zajištěna jejich standardní úroveň v územním průřezu (dotace na školství, dotace na lůžko v zařízení sociální péče, dotace na vybraná zdravotnická zařízení)

O *mimořádných dotacích* je rozhodováno až v průběhu rozpočtového roku. Vyplývají z použití rezerv státního rozpočtu podle rozhodnutí vlády na základě zmocnění nebo rozpočtových změn mezi resortním rozpočtem a rozpočtem municipality nebo krajského úřadu. Jsou doprovázeny tzv. rozpočtovým opatřením, o kterém by vždy mělo vědět MF ČR a příslušný krajský úřad, aby nedocházelo k duplicitám financování stejných potřeb i ze státního rozpočtu, a tím k nehospodárnosti ve veřejných výdajích.

Dotace ze státních fondů jsou zpravidla přísně účelovými dotacemi, které nelze použít na jiný než vymezený účel.

4.3.2. Návratné cizí příjmy

Návratné příjmy rozpočtu obce jsou příjmy pouze dočasnými, obec je povinna je v určité době splatit, navrátit. Využívání návratných finančních prostředků obcemi je zapříčiněno tím, že se obce mohou v určitém časovém období dostat do situace, kdy nemají dostatečné množství finančních prostředků na financování svých potřeb.

Návratnými příjmy rozpočtů obcí jsou:

- úvěry poskytované peněžními ústavami,
- příjmy z emise cenných papírů – z emise komunálních obligací,
- návratné půjčky a finanční výpomoci od jiných subjektů.

Návratné finanční prostředky může obec využívat za podmínky, že nebude nárokovat finanční prostředky na splacení úvěru na státním rozpočtu (tzn. nebude požadovat dotaci).

S návratnými příjmy rozpočtů obcí je spojeno úrokové zatížení. Obce musí kromě splátky jistiny zpravidla splatit i úrok. Úroky tak mohou v budoucnosti značně zatěžovat hospodaření obce. Jsou o ně kráceny běžné výdaje na financování veřejných statků.

4.3.2.1. Úvěry

O využívání úvěru obcí rozhoduje obecní zastupitelstvo, které podává žádost o úvěr peněžnímu ústavu. Peněžní ústav v případě poskytnutí úvěru uzavře s obcí úvěrovou smlouvu, která obsahuje sjednanou výši úvěru a úrok, způsob čerpání a splacení (tzn. částky a termíny), práva a povinnosti obou stran atd.

V České republice peněžní ústavy poskytují obcím úvěry krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé.

Krátkodobé úvěry jsou úvěry se splatností do jednoho roku, respektive se splatností do konce rozpočtového (kalendářního) roku. Tyto úvěry jsou využívány především na doplnění běžných příjmů v důsledku časového nesouladu mezi připsáním došlých příjmů na příjmový účet rozpočtu obce a úhradou potřebných výdajů z výdajového účtu rozpočtu u peněžního ústavu. Proto jsou krátkodobé úvěry poskytovány obci zpravidla tím peněžním ústavem, který vede účty obecního rozpočtu. [7]

Mezi krátkodobé úvěry využívané obcemi patří např. kontokorentní úvěr a překlenovací úvěr, který slouží pro získání peněžních prostředků na běžné, ale i krátkodobé investiční potřeby.

Střednědobé úvěry jsou poskytovány se splatností do čtyř, výjimečně pěti let. Střednědobé úvěry obce využívají na financování investic v oblasti veřejného sektoru, u kterých v budoucnosti předpokládají jejich zhodnocení. Střednědobé úvěry jsou zpravidla účelové.

Dlouhodobé úvěry tvoří z hlediska objemu největší podíl na úvěrech využívaných obcemi. Tyto úvěry jsou poskytovány se lhůtou splatnosti deset, výjimečně i patnáct let. Dlouhodobé úvěry jsou využívány pro financování investic s dlouhou dobou životnosti. Jedná se zejména o investice do infrastruktury.

Většina malých obcí (do 1000 obyvatel) se potýká s nedostatkem finančních prostředků vzhledem k tomu, jaké úkoly musí řešit (zaostalost infrastruktury, zaostalý a nevyhovující bytový fond, budovy škol, sociálních ústavů, v mnoha malých obcích není veřejný vodovod, čistička odpadních vod atd.). Využití střednědobých a dlouhodobých úvěrů by většina obcí uvítala. V praxi ale většina měst a obcí nedisponuje dostatečnými zárukami, a proto je využívání bankovního úvěru v jejich hospodaření zatím většinou nereálné.

4.3.2.2. Příjmy z emise cenných papírů

V případě, že obec potřebuje najednou celou částku chybějících finančních prostředků nebo při nemožnosti získání dlouhodobého úvěru, může obec emitovat dlouhodobé cenné papíry – komunální dluhopisy.

Komunální dluhopis je podle zákona č.591/1992 Sb., o cenných papírech cenný papír, se kterým je spojeno právo majitele na splacení dlužné částky v nominální hodnotě a vyplacení výnosů z tohoto cenného papíru k určitému datu.

Výnos z emise komunálních dluhopisů je kapitálovým příjmem rozpočtu obce. S emisí dluhopisů jsou ovšem spojeny náklady – emisní, úrokové, případně i za zprostředkování emise.

Pokud chce obec emitovat komunální dluhopisy, musí mít povolení Komise cenných papírů Praha. Součástí žádosti o povolení emise je i prospekt obsahující přesné emisní podmínky, informace o použití výtěžku emise, výhled hospodaření obce, údaje o emitentovi apod. Důležité je také umístění komunálních dluhopisů na finančním trhu – jejich prodej institucionálním a individuálním investorům. Emise komunálních dluhopisů je v ČR zatím využívána velmi málo.

Na překlenutí dočasných finančních obtíží, případně i jako zástavu mohou obce vydávat směnky. Vystavením směnky obec může jednoduchým způsobem získat chybějící finanční prostředky. Jde o způsob, jak uhradit finanční závazky s určitým odstupem. V některých případech je obce využívají jako prostředku na překlenutí dočasného nedostatku finančních prostředků do doby, než získají předem dohodnuté finanční prostředky, např. úvěr. Jedná se o tzv. předúvěrování. [7]

4.3.2.3. *Ostatní návratné příjmy*

Obce mohou k financování svých potřeb využívat i prostředky získávané formou návratných finančních výpomocí ze státních fondů. Tyto výpomoci mohou být úročené, většinou se ale jedná o bezúročné půjčky poskytované na financování dlouhodobých potřeb.

V České republice mají dominantní postavení bezúročné půjčky ze státního fondu životního prostředí. Půjčky od jiných subjektů jsou méně časté, významnější postavení mezi nimi mají bezúročné půjčky od ministerstva financí na modernizaci bytového fondu a od ministerstva zemědělství na vodohospodářské akce.[7]

V rámci stanovených pravidel mohou správci fondů poskytovat obcím z prostředků fondů vedle dotací i návratné finanční výpomoci. Získání takové půjčky závisí především na iniciativě obce a na množství prostředků, které má fond k dispozici. Návratné finanční výpomoci jsou poskytovány na financování investic, a proto je jejich poskytnutí zpravidla podmiňováno finanční účastí obce, tzn. že se obec musí určitým podílem vlastních příjmů účastnit na financování zamýšlených investic.[7]

5. Výdaje

Cílem kapitoly je rozdělení výdajů municipálních rozpočtů do skupin dle různých hledisek a bližší specifikace jednotlivých skupin těchto výdajů.

Výdaje jsou veškeré nenávratné platby na běžné i kapitálové účely, opětované i neopětované, a poskytované návratné platby (půjčky) za účelem rozpočtové politiky. [2]

V důsledku decentralizace veřejné správy a posilování role územní samosprávy se obce významně podílejí na zabezpečování a financování veřejných statků pro obyvatelstvo. Rozhodující část výdajů rozpočtu obce proto tvoří výdaje na zabezpečování veřejných statků.

Výdaje lze dělit na:

Běžné výdaje, které se dále člení na:

- *neinvestiční nákupy* – tj. opětované výdaje za zboží a služby neinvestiční povahy a náklady související s pracovní silou (např. mzdy, pojistné...);
- *neinvestiční transfery* – tj. neopětované výdaje na neinvestiční účely charakteru dotací, příspěvků a dávek poskytovaných mimo rozpočtovou jednotku;
- *neinvestiční půjčky* – tj. návratně poskytované prostředky jiným subjektům na neinvestiční účely;
- *převody Národnímu fondu* k zajištění spolufinancování programů spolu s prostředky Evropské unie;

Kapitálové výdaje, které jsou dále členěny na:

- *investiční nákupy* – tj. opětované výdaje na pořízení hmotného a nehmotného dlouhodobého majetku (a souvisejících výdajů) a akcií a majetkových účastí jako nástroje rozpočtové politiky;
- *investiční transfery* – tj. neopětované výdaje charakteru dotací a příspěvků na investiční účely poskytované mimo rozpočtovou jednotku;
- *investiční půjčky* – tj. návratně poskytované prostředky jiným subjektům na investiční účely;
- *spolufinancování* prostřednictvím převodů prostředků na investiční programy Národnímu fondu. [2]

Schéma výše uvedeného členění je zařazeno v přílohách této práce.

Z hlediska rozpočtového plánování lze výdaje dělit na:

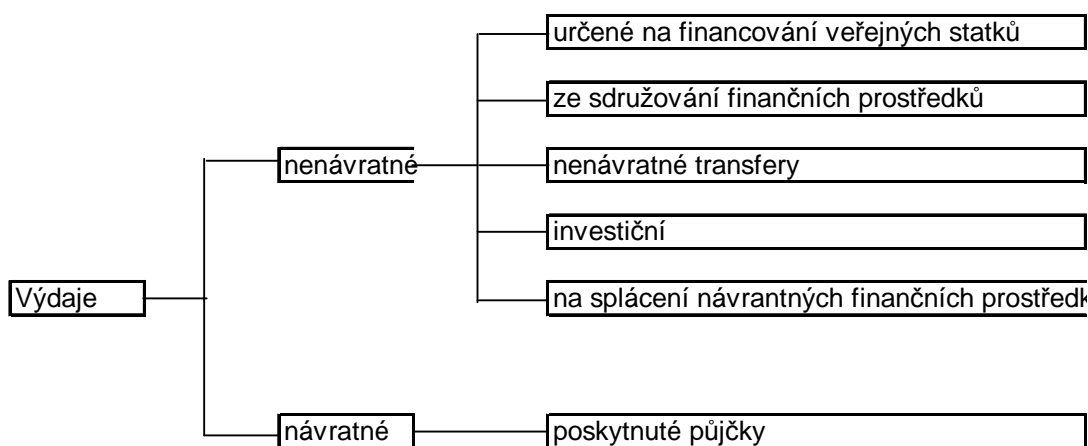
- plánované, resp. plánovatelné;
- neplánované (nahodilé, neplánovatelné).

Z jiného hlediska lze výdaje rozčlenit na [4]:

- výdaje na vlastní činnost obce a organizací jí zřízených;
- nenávratné dotace a návratné finanční výpomoci soukromým podnikatelům na podporu podnikání;
- splácení úvěrů, půjček, úroků z nich apod.;
- výdaje ve formě příspěvků určených na pořízení společných investic a na financování provozních nákladů společných zařízení několika obcí na základě smluv o sdružování finančních prostředků;
- výdaje související s účastí na finančních trzích, tj. výdaje spojené s emisí vlastních obligací, úhrada úroků z těchto obligací, splácení jistiny, ale i výdaje na nákup cenných papírů vydaných jinými emitenty.

V dalším textu bude používáno členění výdajů zobrazené v následujícím schématu.

Schéma 10: Členění výdajů obce

5.1. Nenávratné výdaje

5.1.1. Výdaje určené na financování veřejných statků

Tyto výdaje tvoří nejdůležitější skupinu nenávratných výdajů. Měly by být kryty výnosem svěřených daní, místních daní, uživatelskými poplatky, případně dotacemi z rozpočtové soustavy. Převážně mají charakter běžných výdajů, ale mohou mít i charakter kapitálových výdajů (investičních).

Výdaji na financování veřejných statků jsou [8]:

- výdaje na upřednostněné veřejné statky, např. základní vzdělání;
- výdaje na zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti, např. výdaje na financování hasičů;
- výdaje na veřejné osvětlení;
- výdaje na veřejné komunikace, tzn. ulice, chodníky, apod.;
- výdaje na veřejnou zeleň, parkové úpravy apod.;
- výdaje na likvidaci negativních externalit, např. na výstavbu a provoz čističek odpadních vod, budování skládek odpadu, třídění a likvidaci odpadů apod.;
- výdaje na vlastní správu a samosprávu, tzn. výdaje obecního úřadu;
- výdaje na financování výdajových programů, např. výdaje na péči o rodinu a děti, péči o zdravotně postižené občany a přestárlé občany, programy financování zlepšení bydlení, programy péče o zdraví, včetně prevence, výdaje na financování penzionů pro přestárlé apod.

5.1.2. Výdaje plynoucí ze sdružování finančních prostředků

Tvoří zatím velmi malou část výdajů rozpočtů obcí, neboť obce příliš nevyžívají spolupráci při zabezpečování veřejných statků.

5.1.3. Nenávratné transfery

Výdaje na nenávratné transfery jsou poměrně malou skupinou výdajů rozpočtu obce. Nenávratnými transfery jsou [8]:

- přímé adresné dotace sociálně slabším občanům na spotřebu smíšených veřejných statků s uživatelským poplatkem v ekonomicky nutné výši;
- adresné sociální výpomoci nižším příjmovým kategoriím obyvatel, většinou jednorázové;
- dotace soukromým podnikatelům na podporu podnikání;
- dary občanům, např. při významných životních jubileích;
- pokuty a jiné sankční platby, které musí obec uhradit;
- placené daně, jejichž poplatníkem je obec; pokud obec podniká ve vedlejší hospodářské činnosti, je poplatníkem daně z příjmů právnických osob; tato daň je výdajem a zároveň příjmem rozpočtu obce; obec je také poplatníkem daně z nemovitostí, je však od placení daně osvobozena; je i poplatníkem ostatních daní, není-li od placení osvobozena; tyto daně platí do státního rozpočtu.

5.1.4. Investiční výdaje

Obec finančně investuje tehdy, má-li v rozpočtu volné finanční prostředky, které chce zhodnotit.

5.1.5. Výdaje na splácení návratných finančních prostředků

Mezi tyto výdaje jsou řazeny:

- výdaje na splácení úvěrů, úroků a návratných půjček;
- výdaje na splácení finančních výpomocí, které obce získali od jiných článků rozpočtové soustavy;
- výdaje na úhradu nákladů souvisejících s emisí komunálních obligací včetně nákladů na zprostředkování emise a její umístění na trhu;
- výdaje na splácení emise včetně úroků.

5.2. Návravné výdaje

Návravnými výdaji rozpočtu obce jsou půjčky poskytnuté jiným subjektům za účelem zhodnocení finančních prostředků a bezúročné půjčky poskytnuté za účelem dočasné pomoci.

Tyto peněžní prostředky se v budoucnu do rozpočtu obce vrátí.

6. Základní informace o obci

První písemná zmínka o Měcholupech spadá do konce 13.století. V průběhu dějin měly Měcholupy mnoho majitelů. Byli jimi například král Vladislav, rod Sekerů ze Sedčic, hraběnka Rosa z Kolovrat – Libštejnská, kněžna Helena z Lobkovic.

V roce 1860 koupil Měcholupy velkopřemyslník Antonín Dreher. Dreherové byli vlastníky až do roku 1948. Za jejich působnosti byl postaven nový pivovar, přestavěn zámek a opraven mlýn. 19. června 1875 byla vesnice povýšena na městečko. Znak získala výnosem ministerstva vnitra z 19. listopadu 1875. V roce 1900 měly Měcholupy skoro 1200 obyvatel, hlavně německé národnosti. V obci byli 3 pekaři, 3 řezníci, 5 hospod, 2 holiči, 7 obchodů se smíšeným zbožím, 3 obchody s uhlím, 6 ševců, 3 krejčí, 2 kováři, obchod s textilem, drogerie, kameník, krejčovná, cukrář, sklenář a kolář.

Znakem Měcholup je štít lemovaný zlatou arabeskovou obrubou šikmo rozdělený černým, červeně lemovaným břevnem. Na něm je stříbrné oboustranně okřídlené železniční kolo. V horní, zlaté polovině štítu je zelená chmelová větevka se třemi listy a třemi plody. Dolní pole je stříbrné a na něm je zelený palouk mezi dvěma zelenými horami. Na palouku stojí na podstavci vysoký kouřící komín zlaté barvy.

Obec leží v údolí říčky Blšanky v nadmořské výšce 253 m. Vede tudy železniční trať Chomutov – Žatec – Kladno – Praha a autobusová linka Žatec – Velká Černoc – Praha.

Měcholupy jsou ryze zemědělská obec. Školní statek Střední zemědělské školy v Žatci se sídlem v Měcholupech obhospodařuje 550 ha půdy. Mezi pěstované plodiny patří chmel, obiloviny (zejména pšenice a ječmen), z víceletých píceňin vojtěška. Dále se statek zaměřuje na výrobu mléka, chov skotu a výkrm prasat.

V obci je obecní úřad, pošta, základní a mateřská škola, základní a zvláštní škola pro děti s vadami řeči (sídlí v místním zámku), obecní knihovna, zdravotní středisko, které je sídlem obvodního lékaře a kam několikrát týdně dojíždí dětský lékař a gynekolog, prodejna potravin, řeznictví, kadeřnictví, prodejna smíšeného zboží, zemědělský servis, autoopravna, dva hostince, prodejna řeziva a bytové doplňky.

K Měcholupům patří obce Milošice, Velká Černoc a Želeč.

Počet obyvatel: Měcholupy 493, Milošice 41, Velká Černoc 261, Želeč 238, celkem 1033.

6.1. Mikroregion Žatecko

Obec Měcholupy je součástí mikroregionu Žatecko. Daný mikroregion se nachází v severních Čechách v západní části okresu Louny v Ústeckém kraji. Území mikroregionu je rozděleno do čtyř územně nesouvisajících celků. Všechny čtyři části mikroregionu jsou situovány do bezprostřední blízkosti města Žatce, které je přirozeným střediskem mikroregionu, ale není jeho součástí. V současné době tvoří mikroregion Žatecko 15 obcí.

Obce mikroregionu byly založeny v poměrně raném období. V polovině 40. let 20. století došlo k velkému úbytku obyvatel v důsledku odchodu německého obyvatelstva, které tvořilo významnou většinu obyvatel mikroregionu před 2. světovou válkou (mikroregion byl součástí Sudet). Území nebylo již nikdy dosídleno na úroveň před válkou. I přesto je oblast poměrně hustě osídlena.

Dopravní dostupnost mikroregionu i jeho obcí je dobrá. Odpovídá struktuře osídlení a finančním možnostem obcí (dotace ztrátových spojů dopravcům).

Ekonomika regionu je závislá především na zemědělství. Mikroregion se nachází v žatecké chmelařské oblasti již tradičně se zde pěstuje chmel. Ovšem v posledních letech dochází ke snižování výměru chmelnic v důsledku poklesu poptávky po chmelu. Zemědělská výroba je zaměřena také na obilnářství a ovocnářství.

Obyvatelé mikroregionu jsou zaměstnaní především v zemědělství a službách, menší část ve výrobě. Vlivem omezování zemědělské výroby a snižováním poptávky po pracovnících ve velkých průmyslových podnicích roste v mikroregionu nezaměstnanost a je jedna z nejvyšších v republice. Nezaměstnanost je spojena se stagnací průmyslových a důlních podniků a s problémy subjektů podnikajících v zemědělství. Situace se zhoršuje také v důsledku zhoršování dopravní obslužnosti obcí a nedostatkem pracovních příležitostí přímo v mikroregionu.

Venkovský mikroregion je chápán jako dobrovolné sdružení obcí, které usilují o společné řešení problémů. Hlavními důvody vzniku mikroregionů jsou společné propojení zájmů a aktivit obcí za účelem dosažení žádoucích změn ve všech obcích dané oblasti a možnost čerpání finanční pomoci ze strukturálních fondů EU.

Mezi cíle mikroregionu Žatecko patří:

- větší integrace obcí mikroregionu;
- snížení nezaměstnanosti v mikroregionu podporou podnikatelských aktivit a zemědělských subjektů;
- lepší vybavenost obcí technickou infrastrukturou, případně vybudování nové sítě;
- lepší kulturní a sportovní vybavenost obcí;
- revitalizace krajiny včetně vodních toků a nádrží.

Největším problémem mikroregionu je velmi vysoká míra nezaměstnanosti a vysoký podíl nepřizpůsobivého a nespolupracujícího obyvatelstva. Pro rozvoj a stabilizaci sídel mikroregionu a následně celého kraje je proto nutná především podpora podnikání a zajištění zaměstnanosti. Rozvoj mikroregionu je v první řadě zaměřen na odstraňování stávajících nedostatků ve vybavenosti a řešení problémů spojených s integrací obcí. Prioritou je vytvoření střediska mikroregionu a propojení obcí prostřednictvím internetu. Dojít by také mělo ke kvalitativnímu zlepšení služeb pro obyvatele. Z daných cílů vychází konkrétní rozvojové projekty. Projekty se zaměřují na oblasti, které vyžadují zlepšení současné situace i na oblasti prosperující, které je třeba posílit.

Pro mikroregion Žatecko byla odbornou firmou zpracována v roce 2000 SWOT analýza, která ukázala, že mezi slabé stránky mikroregionu patří zejména:

- nepříznivá vzdělanostní struktura obyvatel,
- nepříznivá věková struktura obyvatel,
- silné zastoupení sociálně hůře adaptabilních skupin obyvatel,
- většina obyvatel není napojena na plyn (plynovod v Měcholupech téměř dokončen),
- převaha lokálního vytápění tuhými palivy (neúnosné znečištění ovzduší),
- chybí kapacity pro kulturní akce,
- černé skládky odpadů,
- špatná kvalita vody v říčce Blšance,
- nevyhovující nebo chybějící čističky odpadních vod,

- úniky ze septiků a žump,
- velká nezaměstnanost,
- nepříznivá profesní struktura obyvatel a neochota pracovat.

V roce 2004 získal mikroregion Žatecko z Programu obnovy venkova 168 000 Kč na rozšíření své strategie a 205 000 Kč na rozvoj své oblasti.

Pro rok 2004 byl vypracován návrh činností mikroregionu Žatecko týkající se několika oblastí:

- oblast legislativní: - spolupráce při tvorbě obecně závazných vyhlášek a právních předpisů souvisejících s výkonem vedení samosprávy obcí;
 - připomínkování návrhů zákonů, případně právních předpisů kraje;
 - podávání podnětů v zájmu členských obcí;
- oblast financování: - připomínkování rozpočtu kraje;
 - připomínkování a spolupráce v rámci dotačních programů kraje z hlediska jejich dopadu na obce;
- oblast životního prostředí: - spolupráce na případné koncepci strategie ochrany přírody v regionu;
- oblast potřeb občanů: - spolupráce na stanovení rozsahu základní dopravní obslužnosti včetně jejího financování;
 - připomínkování stanovené sítě školských zařízení a způsob jejich financování z pohledu obcí jako zřizovatelů školských zařízení;
 - podpora užší spolupráce mezi školskými zařízeními v obcích;
 - spolupráce při vytváření podmínek pro rozvoj

průmyslových zón v mikroregionu a vytváření nových pracovních míst;

- oblast rozvoje a propagace: - propagace mikroregionu na internetu;
 - spolupráce na ustavení systému komunikace mezi obcemi s rozšířenou působností a obcemi v jejich správním území;
 - účast na odborné přípravě zaměstnanců obecních úřadů;
 - zřízení a vybavení centra mikroregionu;
- oblast sportu a kultury: - pravidelné pořádání „Her bez plotů“ a sportovních turnajů ve spolupráci s členskými obcemi.

7. Hospodaření obce Měcholupy v letech 1997 - 2002

7.1. Rozpočet celkem

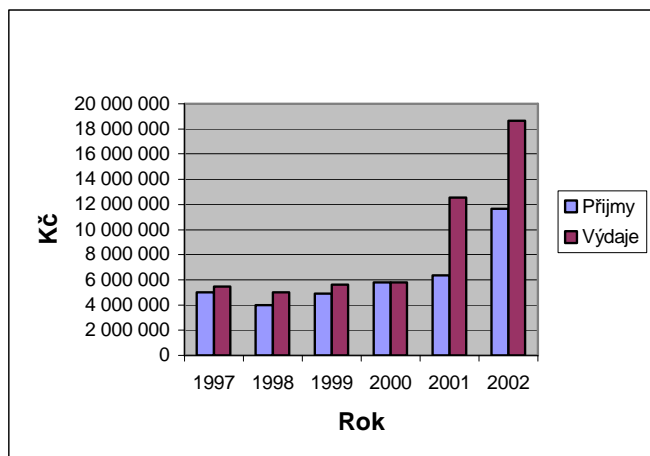
Během celého sledovaného období let 1997 – 2002 hospodařila obec Měcholupy se schodkem. Pouze v roce 2000 dosáhla obec vyrovnaného municipálního rozpočtu. V letech 1997 – 1999 se deficit obecního rozpočtu pohyboval v rozmezí 500 000 Kč až 1 000 000 Kč. V letech 2001 a 2002 deficit rozpočtu obce prudce vzrostl (v roce 2001 na více než 12 000 000 Kč, v roce 2002 dokonce na více než 18 000 000 Kč). Důvodem tohoto nárůstu byla především výstavba plynovodu v obci a s ní spojené výdaje. Deficity v jednotlivých letech byly kryty financováním a to zejména krátkodobými, v letech 2001 a 2002 i dlouhodobými, bankovními úvěry. V následující tabulce jsou znázorněny příjmy, výdaje a saldo rozpočtu obce v letech 1997 – 2002.

Tab. 7.1 Vývoj rozpočtu obce

	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Příjmy	5 000 000	4 000 000	4 900 000	5 800 000	6 360 000	11 642 000
Výdaje	5 500 000	5 000 000	5 600 000	5 800 000	12 560 000	18 662 000
Saldo	-500 000	-1 000 000	-700 000	0	-6 200 000	-7 020 000
Financování	500 000	1 000 000	700 000	0	6 200 000	7 020 000

Zdroj: rozpočty obce Měcholupy za jednotlivé roky, vlastní výpočty

Graf 7.1 Vývoj příjmů a výdajů v rozpočtu obce

Zdroj: Interní materiály OÚ Měcholupy, vlastní zpracování

Graf 7.1 zobrazuje hodnoty příjmů a výdajů uvedených v tab. 7.1, je na něm vidět, vývoj příjmů a výdajů v období let 1997 – 2002. V letech 1997 až 1999 výdaje převyšovaly příjmy rozpočtu obce. V roce 2000 se příjmy a výdaje shodovaly. V letech 2001 a 2002 zaznamenaly výdaje značný nárůst. Příčina tohoto nárůstu byla již zmíněna v předchozím textu.

Tabulka 7.2 znázorňuje velikost deficitu obecního rozpočtu ve sledovaném období a způsob jeho financování. Je z ní patrné, že na krytí menších deficitů (do 1 000 000 Kč) byly používány krátkodobé bankovní úvěry, na krytí větších deficitů z let 2001 a 2002 byly částečně použity i dlouhodobé bankovní úvěry. Úvěry jsou spláceny z příjmů v následujících letech. Na splácení úroků z úvěrů na vodovodní sítě, kanalizace, plynofikace nebo na zařízení na likvidaci domovního odpadu může obec získat dotaci z Programu obnovy venkova. Taková dotace může činit až 10 % z úvěru poskytnutého bankou.

Tab. 7.2 Financování

Rok	Deficit	Financování	
1997	-500 000	-500 000	Změna stavu krátkodobých prostředků na bankovních účtech (+/-)
1998	-1 000 000	-1 000 000	Změna stavu krátkodobých prostředků na bankovních účtech (+/-)
1999	-700 000	-700 000	Změna stavu krátkodobých prostředků na bankovních účtech (+/-)
2000	0	0	
2001	-6 200 000	2 500 000	Změna stavu krátkodobých prostředků na bankovních účtech (+/-)
		4 000 000	Dlouhodobé přijaté půjčky (+)
		-300 000	Uhrazené splátky přijatých půjček(-)
2002	-7 020 000	6 260 000	Změna stavu krátkodobých prostředků na bankovních účtech (+/-)
		1 000 000	Dlouhodobé přijaté půjčky (+)
		-240 000	Uhrazené splátky přijatých půjček(-)

Zdroj: Interní materiály OÚ Měcholupy

7.2. Příjmy obce Měcholupy

Příjmy obce lze členit na vlastní a cizí. Vlastní příjmy tvoří běžné a kapitálové příjmy. Cizí příjmy představují především přijaté dotace. Celkové příjmy obce se ve sledovaném období let 1997 – 2002 zvyšovaly. Velký nárůst zaznamenaly v roce 2002, kdy se oproti předchozímu roku téměř zdvojnásobily. Tento velký nárůst byl způsoben získáním dotace ze SR na plynofikaci obce. Vývoj celkových příjmů v rozpočtu obce je zachycen v tabulce 7.1.

Dělení celkových příjmů rozpočtu obce na vlastní a cizí, jejich vývoj ve sledovaném období a podíly na celkových příjmech jsou zaznamenány v tabulkách 7.3 a 7.4 a grafu 7.2.

Tab. 7.3 Vývoj vlastních a cizích příjmů v rozpočtu obce

Příjmy	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Vlastní	4 397 600	3 348 300	4 247 900	5 140 200	5 753 000	7 116 000
Cizí	602 400	651 700	652 100	659 800	607 000	4 526 000
Celkem	5 000 000	4 000 000	4 900 000	5 800 000	6 360 000	11 642 000

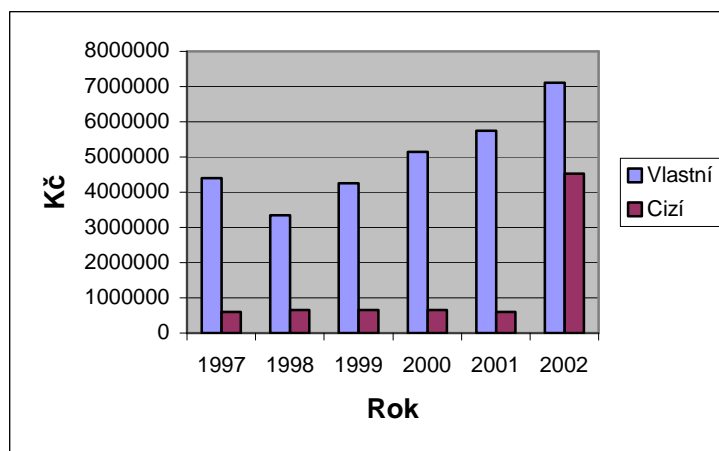
Zdroj: Interní materiály OÚ Měcholupy, vlastní výpočty

Tab. 7.4 Podíl vlastních a cizích příjmů na celkových příjmech rozpočtu obce

Příjmy	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Vlastní	87,95%	83,71%	86,69%	88,62%	90,46%	61,12%
Cizí	12,05%	16,29%	13,31%	11,38%	9,54%	38,88%

Zdroj: Interní materiály OÚ Měcholupy, vlastní výpočty

Graf 7.2 Vývoj vlastních a cizích příjmů v rozpočtu obce

Zdroj: Interní materiály OÚ Měcholupy, vlastní zpracování

Z grafu je zřejmé, že ve sledovaném období v rozpočtu obce převažovaly vlastní příjmy. Cizí příjmy zaznamenaly prudký nárůst v roce 2002 z důvodu získání investiční dotace ze státního rozpočtu na plynofikaci obce.

Vlastní příjmy obce tvoří zejména příjmy z daní a poplatků, příjmy z vlastní činnosti, příjmy z pronájmu majetku a příjmy z prodeje majetku. Vlastní příjmy se v daném období postupně zvyšovaly s výjimkou roku 1998, kdy poněkud poklesly proti

předchozímu roku. Podíl vlastních příjmů na celkových příjmech se vyvíjel stejně jako jejich absolutní výše, kromě roku 2002, kdy jejich podíl na celkových příjmech klesl (na vině opět byla výše zmiňovaná účelová investiční dotace ze státního rozpočtu).

Cizí příjmy v rozpočtu obce Měcholupy jsou představovány přijatými dotacemi. Tyto dotace se v obecním rozpočtu člení na neinvestiční dotace ze státního rozpočtu, neinvestiční dotace od obcí a investiční dotace ze státního rozpočtu. V letech 1997 – 2002 se cizí příjmy mírně zvyšovaly. V roce 2001 poklesly a v roce 2002 prudce narostly (účelová investiční dotace ze státního rozpočtu). Podíl cizích příjmů na celkových příjmech obce ve sledovaném období kolísal.

7.2.1. Dotace

Dotace představují významnou část příjmů obecních rozpočtů. Velká část dotací směřuje do obecních rozpočtů ze státního rozpočtu, ale obce mohou získat dotace i od ostatních článků rozpočtové soustavy. Přijaté dotace se v rozpočtu obce člení na investiční a neinvestiční. Vývoj přijatých dotací znázorňuje následující tabulka a graf.

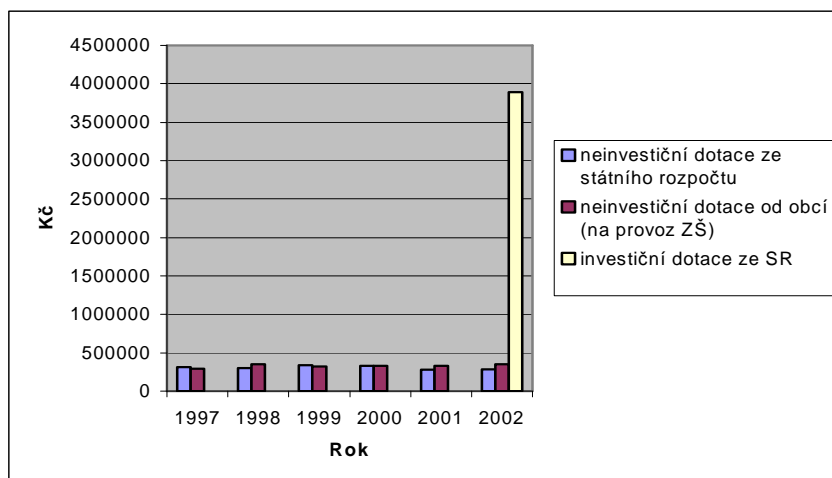
Tab. 7.5 Přijaté dotace

Přijaté dotace	1997	1998	1999	2000	2001	2002
neinvestiční dotace ze státního rozpočtu	312 400	301 700	333 100	329 800	277 000	283 000
neinvestiční dotace od obcí (na provoz ZŠ)	290 000	350 000	319 000	330 000	330 000	350 000
investiční dotace ze SR	0	0	0	0	0	3 893 000
Celkem	602 400	651 700	652 100	659 800	607 000	4 526 000

Zdroj: Interní materiály OÚ Měcholupy, vlastní výpočty

Z tabulky lze vypočítat, že v letech 1997 – 2001 se přijaté dotace pohybovaly kolem 600 000 Kč, v roce 2002 vzrostly na více než 4 500 000 Kč. Tento velký nárůst byl zapříčiněn přijetím investiční dotace ze státního rozpočtu ve výši 3 893 000 Kč určené na výstavu plynovodu v obci.

Graf 7.3 Vývoj dotací přijatých do rozpočtu obce

Zdroj: Interní materiály OÚ Měcholupy, vlastní zpracování

Z grafu je patrné, že v letech 1997 až 2001 byly součástí rozpočtu obce pouze neinvestiční dotace, jejichž velikost se ve sledovaném období příliš nelišila. V roce 2002 získala obec investiční dotaci ze státního rozpočtu, která byla použita na plynofikaci obce.

Tab. 7.6 Podíl přijatých dotací na celkových příjmech rozpočtu obce

Přijaté dotace	1997	1998	1999	2000	2001	2002
neinvestiční ze SR	6,25%	7,54%	6,80%	5,69%	4,35%	2,43%
neinvestiční od obcí (na provoz ZŠ)	5,80%	8,75%	6,51%	5,69%	5,19%	3,01%
investiční ze SR	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	33,44%
celkem	12,05%	16,29%	13,31%	11,38%	9,54%	38,88%

Zdroj: Interní materiály OÚ Měcholupy, vlastní výpočty

Podíly neinvestičních dotací na celkových příjmech se pohybovaly v závislosti na tom, jak se měnila absolutní výše daných dotací. V roce 2002 byl podíl neinvestičních dotací na celkových příjmech ovlivněn také přijetím investiční dotace, která znamenala značné zvýšení celkových příjmů obce a tudíž snížení podílu neinvestičních dotací.

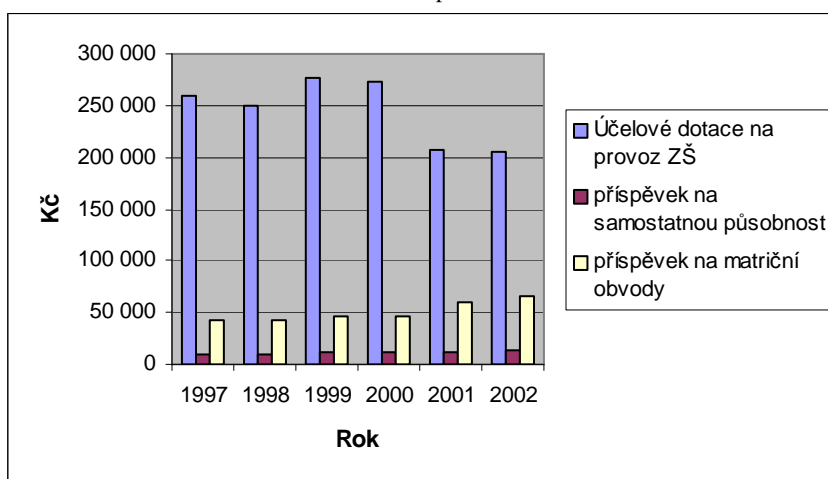
Neinvestiční dotace ze státního rozpočtu byly v rozpočtu dané obce tvořeny účelovými dotacemi na provoz ZŠ a účelovými dotacemi na výkon státní správy (příspěvek na samostatnou působnost, příspěvek na matriční obvody). Jejich vývoj zachycuje následující tabulka a graf.

Tab. 7.7 Neinvestiční dotace ze státního rozpočtu

Neinvestiční dotace ze státního rozpočtu	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Účelové dotace na provoz ZŠ	258 800	249 100	275 900	272 350	206 130	204 750
Účelové dotace na výkon státní správy:						
příspěvek na samostatnou působnost	10 400	10 500	11 000	11 640	11 320	12 950
příspěvek na matriční obvody	43 200	42 100	46 200	45 810	59 550	65 300
Celkem	312 400	301 700	333 100	329 800	277 000	283 000

Zdroj: Interní materiály OÚ Měcholupy, vlastní výpočty

Graf 7.4 Neinvestiční dotace ze státního rozpočtu

Zdroj: Interní materiály OÚ Měcholupy, vlastní zpracování

Účelové dotace na provoz ZŠ jsou poskytovány dle počtu žáků navštěvujících danou školu. Ve sledovaném období let 1997 – 2002 kolísaly v rozmezí hodnot 204.750 Kč a 275.900 Kč. Nejprudší pokles nastal mezi lety 2000 a 2001. Tento pokles činil 66.220 Kč (24,31 %). Příspěvky na samostatnou působnost a příspěvky na matriční obvody jsou jednotlivým obcím přidělovány dle počtu obyvatel žijících v obci. Příspěvek na samostatnou působnost se v průběhu daného období postupně zvyšoval, kromě roku 2001, kdy oproti roku 2000 poklesl. Příspěvek na matriční obvody v období let 1997 – 2002 také vzrůstal, mimo roků 1998 a 2000, kdy oproti předchozím rokům příspěvek na matriční obvody poklesl.

Tabulka 7.8 ukazuje procentní podíly jednotlivých druhů neinvestičních dotací ze SR na celkových přijatých neinvestičních dotacích ze SR, které obec získala v letech 1997 – 2002.

Tab. 7.8 Podíl jednotlivých dotací na celkových neinvestičních dotacích ze SR

Neinvestiční dotace ze státního rozpočtu	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Účelové dotace na provoz ZŠ	82,84%	82,57%	82,83%	82,58%	74,42%	72,35%
Účelové dotace na výkon státní správy:						
příspěvek na samostatnou působnost	3,33%	3,48%	3,30%	3,53%	4,09%	4,58%
příspěvek na matriční obvody	13,83%	13,95%	13,87%	13,89%	21,50%	23,07%
Celkem	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Zdroj: Interní materiály OÚ Měcholupy, vlastní výpočty

Z tabulky je patrné, že největší podíl na neinvestičních dotacích ze SR představují účelové dotace na provoz ZŠ. Podíl těchto dotací na celkových neinvestičních dotacích ze SR v průběhu sledovaného období pomalu klesal. Hlavním důvodem klesajících dotací na provoz ZŠ byl snižující se počet žáků navštěvujících ZŠ v obci. Naopak nejmenší podíl na celkových neinvestičních dotacích tvoří příspěvky na samostatnou působnost.

7.2.2. Vlastní příjmy

Jak již bylo výše řečeno, mezi vlastní příjmy obce patří zejména příjmy z daní a poplatků, příjmy z vlastní činnosti a příjmy z pronájmu a prodeje majetku obce. Vlastní příjmy rozpočtu obce se dělí na běžné a kapitálové příjmy. Jejich vývoj ve sledovaném období a podíly na celkových příjmech znázorňují tabulky 7.9 a 7.10 a graf 7.5.

Tab. 7.9 Vývoj běžných příjmů, kapitálových příjmů a dotací v rozpočtu obce

Příjmy	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Běžné	3 497 600	3 077 000	3 647 900	4 645 200	5 753 000	6 316 000
Kapitálové	900 000	271 300	600 000	495 000	0	800 000
Celkem	4 397 600	3 348 300	4 247 900	5 140 200	5 753 000	7 116 000

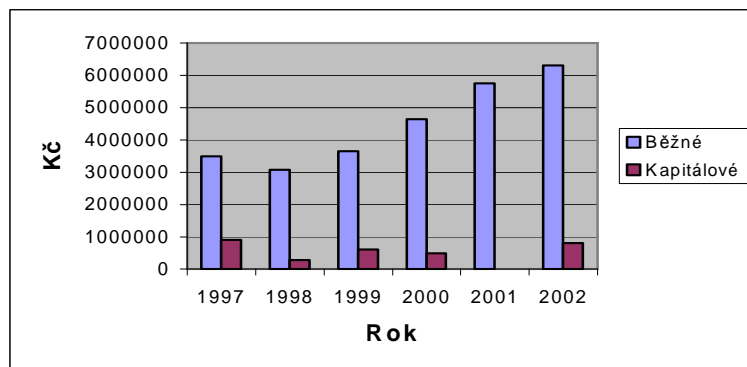
Zdroj: Interní materiály OÚ Měcholupy, vlastní výpočty

Tab. 7.10 Podíl běžných a kapitálových příjmů na celkových příjmech obce

Příjmy	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Běžné	69,95%	76,93%	74,45%	80,09%	90,46%	54,25%
Kapitálové	18,00%	67,80%	12,24%	8,53%	0,00%	6,87%
Celkem	87,95%	144,73%	86,69%	88,62%	90,46%	61,12%

Zdroj: Interní materiály OÚ Měcholupy, vlastní výpočty

Graf 7.5 Vývoj příjmů rozpočtu obce

Zdroj: Interní materiály OÚ Měcholupy, vlastní zpracování

Na grafu je vidět, že ve sledovaném období tvořily největší podíl na celkových příjmech rozpočtu obce běžné příjmy. Kapitálové příjmy v daném období kolísaly.

Běžné příjmy se ve sledovaném období postupně zvyšovaly. Rostl i podíl běžných příjmů na celkových příjmech rozpočtu obce až do roku 2001. V roce 2002 běžné příjmy také vzrostly oproti předchozímu roku, ale jejich podíl na celkových příjmech poklesl následkem prudkého zvýšení cizích příjmů. Nárůst cizích příjmů byl způsoben získáním účelové investiční dotace ze státního rozpočtu na výstavbu plynovodu v obci.

Kapitálové příjmy sestávají z příjmů z prodeje investičního majetku (pozemků, staveb), ostatních investičních příjmů (příspěvky, dary) a příjmů z prodeje akcií a majetkových podílů. Kapitálové příjmy ve sledovaném období kolísaly. Důvodem kolísání byly nepravidelné prodeje obecního majetku. V rozpočtu obce Měcholupy kapitálové příjmy tvoří pouze příjmy z prodeje pozemků a staveb. Obec nevlastní žádné akcie a majetkové podíly. Domnívám se, že získávání finančních prostředků prodejem obecního majetku není příliš vhodné, protože se jedná jen o jednorázový příjem. Když si obec majetek ponechá ve vlastnictví a zájemcům jej pronajímá, plynou do rozpočtu obce dlouhodobě pravidelné příjmy.

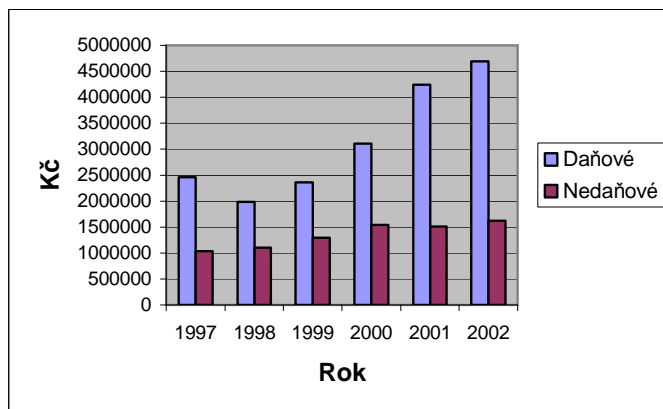
Při evidenci běžných příjmů rozpočtu obce může být použito třídění na daňové a nedaňové příjmy. Toto třídění je uvedeno v následujících tabulkách a grafu.

Tab. 7.11 Vývoj daňových a nedaňových příjmů v rozpočtu obce

Běžné příjmy	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Daňové	2 461 000	1 981 000	2 355 000	3 102 000	4 241 000	4 691 000
Nedaňové	1 036 600	1 096 000	1 292 900	1 543 200	1 512 000	1 625 000
Celkem	3 497 600	3 077 000	3 647 900	4 645 200	5 753 000	6 316 000

Zdroj: Interní materiály OÚ Měcholupy, vlastní výpočty

Graf 7.6 Vývoj daňových a nedaňových příjmů v rozpočtu obce

Zdroj: Interní materiály OÚ Měcholupy, vlastní zpracování

Z grafu je vidět, že ve sledovaném období převažovaly v rozpočtu obce daňové příjmy nad nedaňovými. Od roku 2001, kdy vstoupil v platnost zákon číslo 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní) podíl daňových příjmů na příjmech rozpočtu obce vzrostl.

Ve vývoji nedaňových příjmů lze vysledovat ve zkoumaném období rostoucí trend, který byl porušen jen v roce 2001, kdy nedaňové příjmy poklesly.

Daňové příjmy patří k nejdůležitějším příjmům rozpočtu obce. V roce 1998 poklesly proti roku 1997. Velký pokles zaznamenaly zejména příjmy z daně z příjmů právnických osob, protože v předchozím roce ukončilo činnost několik podnikatelských subjektů sídlících v obci. Od roku 1999 začaly daňové příjmy narůstat a tento trend se udržel až do roku 2002. Podíl daňových příjmů na celkových příjmech rozpočtu obce ve sledovaném období kolísal. V roce 2001 se změnil daňové příjmy plynoucí do rozpočtu obcí, protože vstoupil v platnost Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), kterým se změnilo dosavadní určení daní. Od roku 2001 plyne

do rozpočtů obcí část celostátních výnosů z DPH (20,59 %). Změnil se také podíl výnosů z daně z příjmů fyzických osob z podnikání připadající obcím. Do roku 2000 plynulo do rozpočtu obcí 100 % těchto příjmů, od roku 2001 plyne do obecních rozpočtů 30 % daní z příjmů fyzických osob z podnikání dle bydliště podnikatele a 20,59 % z 60 % z celostátního výnosu této daně. Zákonem č. 243/2000 Sb. se změnil i podíl výnosů z daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti plynoucí do rozpočtů obcí. Do roku 2000 plynulo do obecních rozpočtů 20 % celostátního výnosu této daně dle počtu obyvatel a 10 % dle plátcovy poklady. Od roku 2001 plyne do rozpočtů obcí 20,59 % celostátního výnosu této daně dle přepočteného počtu obyvatel a 1,5 % dle počtu zaměstnanců.

Na soběstačnost obce Měcholupy neměla změna daňového určení reprezentovaná zákonem č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým stáním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní) žádný významný vliv.

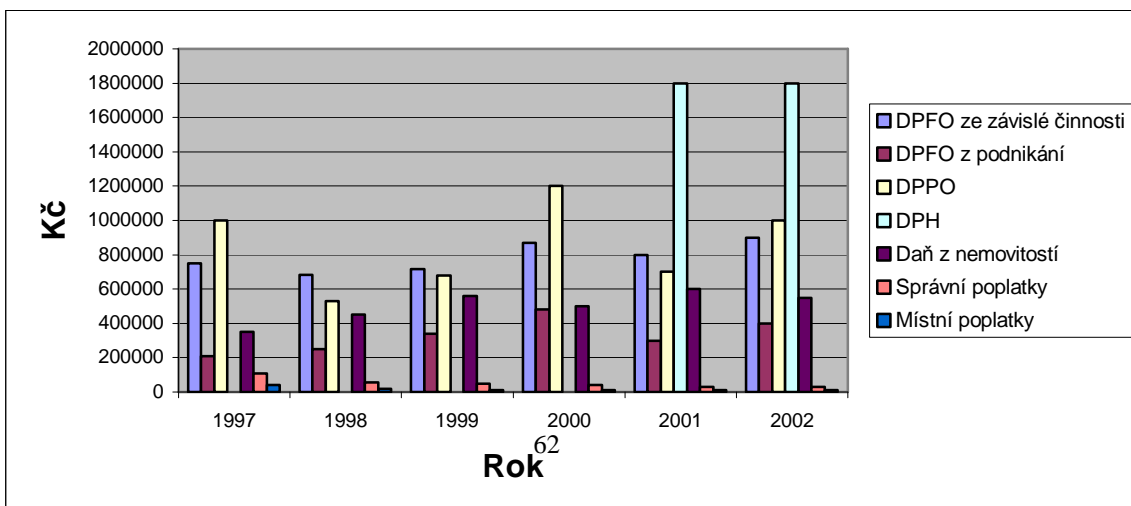
Daňové příjmy v rozpočtu obce Měcholupy tvořily daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, daň z příjmů fyzických osob z podnikání, daň z příjmů právnických osob, daň z přidané hodnoty, daň z nemovitostí, správní poplatky a místní poplatky. Vývoj těchto příjmů představuje tabulka 7.12 a graf 7.7.

Tab. 7.12 Vývoj daňových příjmů

Daňové příjmy	1997	1998	1999	2000	2001	2002
DPFO ze závislé činnosti	750000	681000	715000	870000	800000	900000
DPFO z podnikání	210000	250000	340000	480000	300000	400000
DPPO	1 000 000	528 000	680 000	1 200 000	700 000	1 000 000
DPH	0	0	0	0	1 800 000	1 800 000
Daň z nemovitostí	350 000	450 000	558 000	500 000	600 000	550 000
Správní poplatky	110 000	55 000	50 000	40 000	30 000	30 000
Místní poplatky	41 000	17 000	12 000	12 000	11 000	11 000
Celkem	2 461 000	1 981 000	2 355 000	3 102 000	4 241 000	4 691 000

Zdroj: Interní materiály OÚ Měcholupy, vlastní výpočty

Graf 7.7 Vývoj daňových příjmů

Zdroj: Interní materiály OÚ Měcholupy, vlastní zpracování

Jak je vidět z grafu největší daňové příjmy plynuly obci v letech 1997 a 2000 z daně z příjmů právnických osob, v letech 1998 – 1999 z daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a od roku 2001 z daně z přidané hodnoty. Příčinami kolísání příjmů z daní z příjmů byl zejména měnící se počet podnikatelských subjektů sídlících na území obce, měnící se počet obyvatel a také již zmiňovaná reforma daňového určení. Nejnižší daňové příjmy plynuly obci z místních poplatků a příjmy z těchto poplatků v průběhu let 1997 – 2002 výrazně poklesly. Obec vybírala poplatky ze psů, poplatky ze vstupného a poplatky za užívání veřejného prostranství. Poplatek ze vstupného vybírala obec jen do roku 1998. Příjmy z poplatku za užívání veřejného prostranství v průběhu daných šesti let klesly z 10 000 Kč na 1 000 Kč. Jedině příjmy z poplatku ze psů činily stabilní příjem 10 000 Kč ročně po celé období.

Podíly jednotlivých daňových příjmů na celkových příjmech obce jsou uvedeny v následující tabulce. Dané podíly se vyvíjely stejně jako absolutní výše jednotlivých daňových příjmů. Z tabulky je také patrné, že daňové příjmy tvoří téměř polovinu z celkových příjmů rozpočtu obce.

Tab. 7.13 Podíly jednotlivých daňových příjmů na celkových příjmech obce

Daňové příjmy	1997	1998	1999	2000	2001	2002
DPFO ze závislé činnosti	15,00%	17,03%	14,59%	15,00%	12,58%	7,73%
DPFO z podnikání	4,20%	6,24%	6,94%	8,28%	4,72%	3,44%
DPPO	20,00%	13,20%	13,88%	20,68%	11,01%	8,59%
DPH	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	28,30%	15,46%
Daň z nemovitostí	7,00%	11,25%	11,39%	8,62%	9,43%	4,72%
správní poplatky	2,20%	1,38%	1,02%	0,69%	0,47%	0,26%
místní poplatky	0,82%	0,43%	0,24%	0,21%	0,17%	0,09%
Celkem	49,22%	49,53%	48,06%	53,48%	66,68%	40,29%

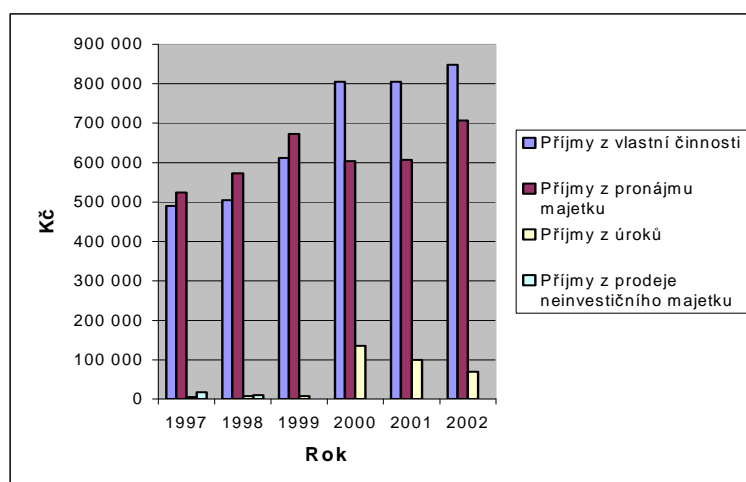
Zdroj: Interní materiály OÚ Měcholupy, vlastní výpočty

Mezi nedaňové příjmy jsou řazeny příjmy z vlastní činnosti, příjmy z pronájmu majetku, příjmy z prodeje neinvestičního majetku a příjmy z úroků. Nedaňové příjmy zobrazuje následující tabulka a graf.

Tab. 7.14 Vývoj nedaňových příjmů v rozpočtu obce

Nedaňové příjmy	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Příjmy z vlastní činnosti	490 000	505 000	612 000	805 000	805 000	848 000
Příjmy z pronájmu majetku	524 000	573 000	673 000	603 000	607 000	707 000
Příjmy z úroků	5 000	8 000	7 900	135 200	100 000	70 000
Příjmy z prodeje neinvestičního majetku	17 600	10 000	0	0	0	0
Celkem	1 036 600	1 096 000	1 292 900	1 543 200	1 512 000	1 625 000

Zdroj: Interní materiály OÚ Měcholupy

Graf 7.8 Vývoj nedaňových příjmů v rozpočtu obce

Zdroj: Interní materiály OÚ Měcholupy, vlastní zpracování

Z grafu je patrné, že největší nedaňové příjmy plynuly obci v letech 1997 – 1999 z pronájmu obecního majetku (pozemků, bytů) a v letech 2000 – 2002 z vlastní činnosti. Hlavními příjmy z vlastní činnosti byly příjmy plynoucí z likvidace tuhého domovního odpadu, služeb obecního úřadu a poskytování obědů důchodcům ze školní jídelny mateřské školy. Poplatky za tyto činnosti obec nemůže příliš zvyšovat, protože by lidé o služby ztratili zájem, nebo by za ně přestali platit a obec by v konečném výsledku získala nižší příjmy než před zvýšením poplatků.

7.3. Výdaje obce Měcholupy

Celkové výdaje rozpočtu obce Měcholupy jsou zobrazeny v tabulce 7.1 a grafu 7.1. Dané výdaje ve sledovaném období rostly. Výrazný nárůst nastal v roce 2001, kdy výdaje vzrostly na více než dvojnásobek výdajů roku 2000. Tento velký skok ve výdajích byl

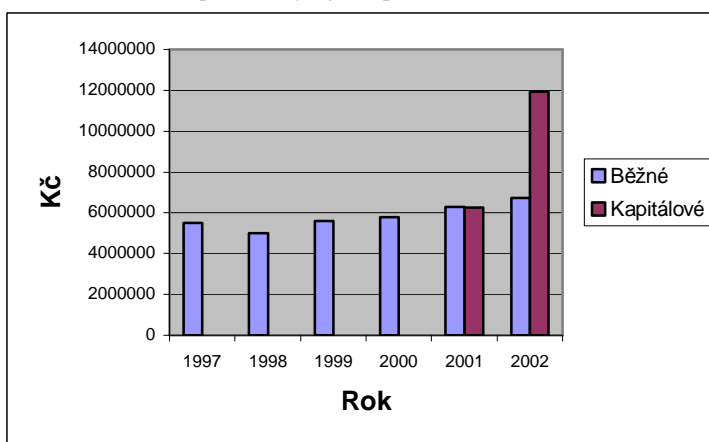
zapříčiněn zahájením výstavby plynovodu v obci. Celkové výdaje se v rozpočtu obce dělí na běžné a kapitálové. Jejich vývoj je nastíněn v následující tabulce a grafu.

Tab. 7.15 Běžné a kapitálové výdaje v rozpočtu obce

Výdaje	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Běžné	5 500 000	5 000 000	5 600 000	5 800 000	6 310 000	6 737 000
Kapitálové	0	0	0	0	6 250 000	11 925 000
Celkem	5 500 000	5 000 000	5 600 000	5 800 000	12 560 000	18 662 000

Zdroj: Interní materiály OÚ Měcholupy, vlastní výpočty

Graf 7.9 Běžné a kapitálové výdaje rozpočtu obce

Zdroj: Interní materiály OÚ Měcholupy, vlastní zpracování

Z grafu je patrné, že ve sledovaném období až do roku 2001 neměla obec žádné kapitálové výdaje. Od roku 2001 obec vykazuje ve svém rozpočtu kapitálové výdaje, které byly vynaloženy na plynofikaci obce.

Běžné výdaje ve sledovaném období let 1997 – 2002 narůstaly, vyjma roku 1998, kdy oproti předchozímu roku běžné výdaje poklesly z 5 500 000 Kč na 5 000 000 Kč. Důvodem nárůstu běžných výdajů byly zvyšující se ceny nakupovaných služeb, materiálů, paliv a energií a zvýšení příspěvků na provoz organizací, jejichž je obec zřizovatelem (ZŠ, MŠ, obecní knihovna).

V letech 1997 až 2000 obec ve svém rozpočtu vykazovala nulové kapitálové výdaje. Poprvé vykázala obec kapitálové výdaje v roce 2001 a to částkou 6 250 000 Kč. V roce 2002 kapitálové výdaje obce dosáhly 11 925 000 Kč. Do kapitálových výdajů patří investiční výdaje, poskytované dotace a půjčky a výdaje spojené s nákupy cenných papírů,

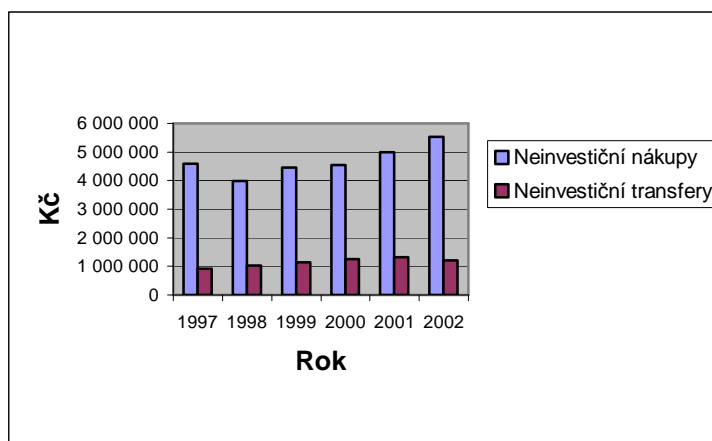
ovšem veškeré kapitálové výdaje obce Měcholupy z let 2001 a 2002 tvořily pouze investiční výdaje související s výstavbou plynovodu v obci.

Běžné výdaje se v rozpočtu obce dále člení na neinvestiční nákupy a neinvestiční transfery. Jejich vývoj je zaznamenán v tabulce 7.16 a grafu 7.10.

Tab. 7.16 Neinvestiční nákupy a transfery v rozpočtu obce

Běžné výdaje	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Neinvestiční nákupy	4 590 000	3 977 000	4 465 000	4 541 000	4 990 000	5 539 000
Neinvestiční transfery	910 000	1 023 000	1 135 000	1 259 000	1 320 000	1 198 000
Celkem	5 500 000	5 000 000	5 600 000	5 800 000	6 310 000	6 737 000

Zdroj: Interní materiály OÚ Měcholupy, vlastní výpočty

Graf 7.10 Neinvestiční nákupy a transfery v rozpočtu obce

Zdroj: Interní materiály OÚ Měcholupy, vlastní zpracování

Neinvestiční nákupy tvoří nákupy materiálu, vody, paliv a energií, nákupy služeb, ostatní nákupy, ale i placené úroky a pojistné. V roce 1998 neinvestiční nákupy prudce poklesly oproti předchozímu roku. Důvodem tohoto poklesu bylo omezení plýtvání a snížení spotřeby materiálu, paliv a energií. Ve sledovaném období se neinvestiční nákupy pohybovaly na přibližně stejné úrovni a tvořily kolem 80 % běžných výdajů.

Neinvestiční transfery v rozpočtu obce Měcholupy představují transfery a příspěvky na provoz organizací, které obec zřídila (ZŠ, MŠ, obecní knihovna). Jejich podíl na běžných výdajích obce se ve sledovaném období pohyboval kolem 20 %. Až do roku

2001 tyto výdaje vzrůstaly a v roce 2002 poklesly. Příčinou poklesu v roce 2002 bylo rozhodnutí obce o omezení příspěvků poskytovaných zřízeným organizacím. Toto rozhodnutí považovala obec za nutné, snažila se tak snížit své výdaje a tudíž i rozpočtový deficit. Podíly neinvestičních transferů na běžných výdajích rozpočtu obce ve sledovaném období kolísaly. Kolísání bylo způsobeno výše popsáním pohybem neinvestičních nákupů.

Procentní podíly neinvestičních nákupů a neinvestičních transferů na běžných výdajích rozpočtu obce jsou uvedeny v tabulce 7.17.

Tab. 7.17 Podíl neinvestičních nákupů a transferů na běžných výdajích rozpočtu obce

Běžné výdaje	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Neinvestiční nákupy	83,45%	79,54%	79,73%	78,29%	79,08%	82,22%
Neinvestiční transfery	16,55%	20,46%	20,27%	21,71%	20,92%	17,78%
Celkem	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Zdroj: Interní materiály OÚ Měcholupy, vlastní výpočty

Obec Měcholupy se snaží své výdaje omezovat, tak aby co nejméně přesahovaly její vlastní příjmy, případně nenávratné dotace, a nemusela se tudíž zadlužovat. Výdaje tak, jak jsou uvedeny v předchozím textu jsou výsledkem pečlivého zvažování a byly většinou vynakládány na krytí nutných potřeb. Obec své výdaje již nemůže zásadním způsobem omezit, protože jejich další snižování by bylo na úkor kvantity i kvality služeb poskytovaných občanům a možnosti péče o obec.

7.4. Možnosti ovlivňování příjmů a výdajů municipálního rozpočtu

Nejvýznamnějšími položkami daňových příjmů v rozpočtu obce Měcholupy jsou daň z příjmů právnických osob, daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a od roku 2001 představuje významné příjmy rozpočtu obce také daň z přidané hodnoty (konkrétní údaje viz tab. 7.12).

Velikost příjmů z daní plynoucích do rozpočtu obce závisí na počtu obyvatel obce, daň z příjmů právnických osob závisí také na počtu podnikatelských subjektů sídlících na území obce. Celostátní výnosy z daní z příjmů jsou totiž do rozpočtů jednotlivých obcí rozdělovány dle počtu obyvatel v obci a výnosy z DPFO z podnikání také dle bydliště podnikatele. Obec by se proto měla snažit přilákat na své území další podnikatele i obyvatele. Toho by dle mého názoru mohla obec dosáhnout neustálým zlepšováním

infrastruktury v obci, udržováním příjemného a atraktivního životního prostředí, nabídkou bezplatného pronájmu provozních ploch podnikatelům, vyčlenění nových ploch ke stavbě domů – zněna územního plánu obce apod.

Dalším příjmem jsou příjmy z daně z nemovitostí, které obec nemůže významným způsobem ovlivnit. Příjmy z této daně tvořily v letech 1997 –2002 průměrně 9 % celkových příjmů obce Měcholupy. Možností, jak je ovlivnit by mohla být snaha přilákat do obce další občany, kteří by si v katastru obce chtěli postavit nemovitosti. Ovšem na katastrálním území obce se nenachází mnoho míst vhodných pro stavbu nemovitostí a v současné době je také málo lidí, kterým by jejich finanční situace umožňovala postavit si dům.

Při uplatňování místních poplatků sice může obec stanovit jejich výši v rámci rozmezí stanoveného zákonem, ale obec už má své místní poplatky nastaveny tak, že by jejich zvýšení přineslo jen minimální dodatečné příjmy. Místní poplatky tvoří jen nepatrnou část příjmů rozpočtu obce a jejich význam v průběhu sledovaných let 1997 – 2002 neustále klesal (v roce 1997 tvořily příjmy z místních poplatků 0,82 %, v roce 2002 už to bylo jen 0,09 % z celkových příjmů obecního rozpočtu). V absolutní výši klesly příjmy z místních poplatků ze 41 000 Kč v roce 1997 na 11 000 Kč v roce 2002.

Nedaňové příjmy obce tvoří zejména příjmy z vlastní činnosti obce, tzn. zejména příjmy plynoucí z poskytování služeb občanům a příjmy z pronájmu majetku. Nedaňové příjmy v průběhu sledovaného období narostly z 1 036 600 Kč v r. 1997 na 1 625 000 Kč v r. 2002, jejich podíl na celkových příjmech byl v průměru 23 %. Ani v případě těchto příjmů nemá obec moc velký prostor na jejich zvyšování. Pokud by je obec nepřiměřeně zvýšila, hrozilo by riziko, že obyvatelé přestanou některé služby využívat a za ty, které potřebují, přestanou platit a stanou se dlužníky obce. Konečným výsledkem by pak bylo spíše snížení příjmů než jejich zvýšení.

Významným příjmem rozpočtu obce jsou dotace ze státního rozpočtu. Tyto dotace mohou být investiční či neinvestiční. Neinvestiční dotace, které obec Měcholupy získala ze SR se pohybovaly kolem 300 000 Kč. V roce 2002 získala obec též investiční dotaci ze SR a to ve výši 3 893 000 Kč. O každou dotaci musí obec zažádat. Aby dotaci získala, musí splňovat státem stanovené podmínky pro udělování dotací. Výše dotací na jednotlivé investiční akce se pohybuje kolem 50 – 60 % celkových nákladů investice. Dotace ze

státního rozpočtu jsou většinou účelové a jejich využití je velmi omezeno. V případě, že obec dotaci ze státního rozpočtu použije na jiný účel, než ke kterému byla poskytnuta nebo jinak poruší podmínky, musí poskytnutou dotaci vrátit a hrozí jí vysoké sankce. Obec může také získat dotace z Fondu životního prostředí, Programu obnovy venkova či fondů EU.

Co se týče výdajové stránky rozpočtu obce, zredukovala obec své výdaje tak, že jejich další snížení už není možné. Výdaje obce Měcholupy činily v letech 1997 –2000 každý rok průměrně 5 500 000 Kč, v roce 2001 vzrostly na více jak 12 000 000 Kč, v roce 2002 na více jak 18 000 000 Kč. Příčinou prudkého nárůstu výdajů byla realizace investiční akce – plynofikace obce. Jedinou možností jak částečně snížit náklady představuje spolupráce s jinými obcemi při poskytování a financování služeb pro občany. Spolupráce mezi obcemi při poskytování služeb občanům je oblíbená např. ve Francii, která má podobnou municipální strukturu jak ČR. Při spolupráci na poskytování služeb pro občany vznikají výnosy z rozsahu, což vede k zefektivnění daných služeb. Tuto možnost však obec příliš nevyužívá. Zásadní překážku zde představuje především to, že se obce nedokáží na vzájemné spolupráci dohodnout. Tento problém je dobře patrný na případu mikroregionu Žatecko, jehož členem obec Měcholupy je. Daný mikroregion je rozdělen do čtyř územně nesouvislých částí, protože některé obce neměly zájem stát se členy mikroregionu. Jeho územní nespojitost přitom působí řadu problémů (např. při údržbě komunikací procházejících mikroregionem). Hlavním argumentem proti členství v daném mikroregionu přitom byla obava z velkého nárůstu administrativy a neochota spolupracovat a hledat kompromisy při řešení problémů. Dle mého názoru by se obce měly naučit spolupracovat, protože vzájemnou spoluprací by mnoho získaly. Mohly by si dovolit realizovat větší a finančně náročnější investiční akce, poskytovat si informace a předávat zkušenosti a velkým přínosem by také zajisté byla možnost spolupracovat při žádostech o dotace.

Investičními akcemi, při jejichž realizaci by bylo vhodné spolupracovat, by mohlo být např. vybudování cyklostezky v mikroregionu a úprava vodních ploch sloužících k rekreaci. Tyto investice by uvítali nejen obyvatelé mikroregionu, ale zajisté by přilákaly do oblasti i turisty, což by znamenalo dodatečné příjmy obcí.

Závěr

Obce jsou základním článkem územní samosprávy ČR. Jejich postavení ve veřejné správě je stále významnější. Důvodem růstu významnosti obcí ve veřejné správě je dlouhodobě probíhající decentralizace kompetencí a odpovědnosti za zabezpečování veřejných statků pro obyvatele ze státu na územní samosprávu. K významné změně v postavení obcí v ČR došlo v roce 1990 – obce získaly samosprávné postavení, staly se základním článkem územní samosprávy a samostatným ekonomickým a právnickým subjektem. Základem finančního hospodaření obcí se staly jejich rozpočty.

Cílem mé práce bylo provést teoretickou i praktickou analýzu municipálního rozpočtu jako celku i jednotlivých příjmů a výdajů, které jej tvoří.

Rozpočet obce je důležitým nástrojem sloužícím k prosazování cílů obecní politiky a k zabezpečování a financování úkolů obce v rámci samostatné i přenesené působnosti. Pro každou obec jako ekonomický subjekt je velmi důležité získávání finančních prostředků do svých rozpočtů, neboť tyto prostředky jsou nutné pro fungování obce, pro její další rozvoj – pro rozvoj infrastruktury v obci, pro rozvoj podnikání, pro poskytování kvalitních veřejných statků a zejména pro dosažení spokojenosti občanů obce. Obce se snaží, aby její příjmy byly větší či rovné jejím výdajům, tedy aby měla vyrovnaný či přebytkový rozpočet.

Příjmy municipálního rozpočtu lze rozdělit na příjmy vlastní a cizí. Vlastní příjmy se dále člení na daňové a nedaňové. Cizí příjmy se člení na návratné a nenávratné.

Mezi daňové příjmy patří příjmy: z daní z příjmů, z daně z nemovitostí, z daně z přidané hodnoty, ale i příjmy z místních a správních poplatků. Daňové příjmy tvoří největší podíl na celkových příjmech obce. Obec může jejich velikost ovlivnit jen zprostředkovaně tím, že se bude snažit přilákat do obce další obyvatele a podnikatelské subjekty. Aby do obce přicházeli další občané a podnikatelé, musí obec nabízet atraktivní životní prostředí, kvalitní služby pro občany a případně nějaké výhody (např. poskytnutí bezplatného pronájmu provozoven podnikatelům).

Vlastní nedaňové příjmy obce jsou tvořeny příjmy z majetku a podnikání, příjmy z obchodování s cennými papíry, uživatelskými poplatky, příjmy z mimorozpočtových fondů a ostatními nedaňovými příjmy (dary, výnosy veřejných sbírek, příjmy sankční

povahy). Tyto příjmy může obec ovlivnit tím, že bude podnikat, bude poskytovat kvalitní veřejné statky, za které bude vybírat uživatelské poplatky. V případě, že má obec volné finanční prostředky může je uložit do cenných papírů, z jejichž vlastnictví jí pak plynou příjmy ve formě dividend či úroků.

Cizí nenávratné příjmy představují dotace. Dotace obec může získat ze státního rozpočtu, dalších článků rozpočtové soustavy či státní fondů, případně i z fondů EU. U dotací z fondů EU vyvstávají problémy, protože obce nemají dostatečné znalosti a zkušenosti, aby o ně dokázaly řádně požádat. Dotace jsou pro obec velmi důležitým příjmem, neboť jí umožňují realizovat akce, které by jinak nemohla realizovat. Díky dotacím si obec nemusí brát tak velké bankovní úvěry a méně se tedy zadlužuje.

Mezi cizí návratné příjmy patří bankovní úvěry, návratné půjčky a finanční výpomoci od jiných subjektů, výnosy z emise cenných papírů - komunálních dluhopisů. Emise komunálních dluhopisů obce v ČR téměř nevyužívají. Bankovní úvěry mohou být krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé. Pro krytí rozpočtových deficitů používají obce krátkodobé úvěry. Dlouhodobé úvěry využívají pro financování investičních akcí. Před užitím každého úvěru musí obec pečlivě zvážit, zda bude v budoucnu schopna splácet daný úvěr a úroky z něj a jestli se její zadluženost nestane neúnosnou.

Výdaje obce se mohou členit dle různých hledisek (např. na nenávratné a návratné nebo na běžné a kapitálové). Kapitálové výdaje vznikají obcím většinou při realizaci investičních akcí a jejich objem je velký. Běžné výdaje jsou spojeny s běžným fungováním obce. Obce se snaží omezit své výdaje co nejvíce, ale většinou už nemají velký prostor k jejich snižování. Obec totiž nemůže výrazně omezit rozvoj infrastruktury a poskytování služeb pro občany či zhoršit jejich kvalitu, protože by to vedlo k odlivu občanů a tudíž ke snižování příjmů obce. Zachování kvalitních služeb pro občany a zajišťování neustálého rozvoje obce je nutností.

Seznam literatury:

Publikace:

- [1] Hamerníková, B.: Veřejné finance. Victoria Publishing, Praha 1996,
ISBN 80-7187-050-1

- [2] Kinšt, J.: Rozpočtová skladba v r. 2001 a 111 praktických případů, publikace pro
pracovníky orgánů státní správy, obcí, krajů a jejich organizačních složek.
Pragoeduca, Praha 2001, ISBN 80-85856-93-X

- [3] Kolpron CZ s. r. o.: Integrovaný projekt venkovského mikroregionu Žatecko –
analýza. Praha 2000

- [4] Pavlásek, V.: Veřejné finance. FinEco, Plzeň 1999, ISBN 80-902426-7-7

- [5] Peková, J.: Finance územní samosprávy – územní aspekty veřejných financí.
Victoria Publishing, Praha 1995, ISBN 80-7187-024-2

- [6] Peková, J.: Hospodaření obcí a rozpočet. Codex Bohemia, Praha 1997,
ISBN 80-7079-509-5

- [7] Peková, J.: Místní rozpočty. VŠE Praha 1997, ISBN 80-7079-704-5

- [8] Peková, J., Pilný, J.: Veřejná správa a finance. Codex Bohemia, Praha 1998,
ISBN 80-85963-85-X

- [9] Rosen, H. S.: Public Finance fifth edition. McGraw-Hill Companies, Singapore
1999, ISBN 0-256-17329-X

Zákony a vyhlášky:

- Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích
- Zákon č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice (rozpočtová pravidla republiky)
- Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí
- Zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech
- Zákon č.1/1993 Sb., Ústava České republiky
- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)
- Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a změně některých souvisejících zákonů (tzv. velká rozpočtová pravidla)
- Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení)
- Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů (tzv. malá rozpočtová pravidla)
- Zákon č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností
- Vyhláška č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě

Ostatní:

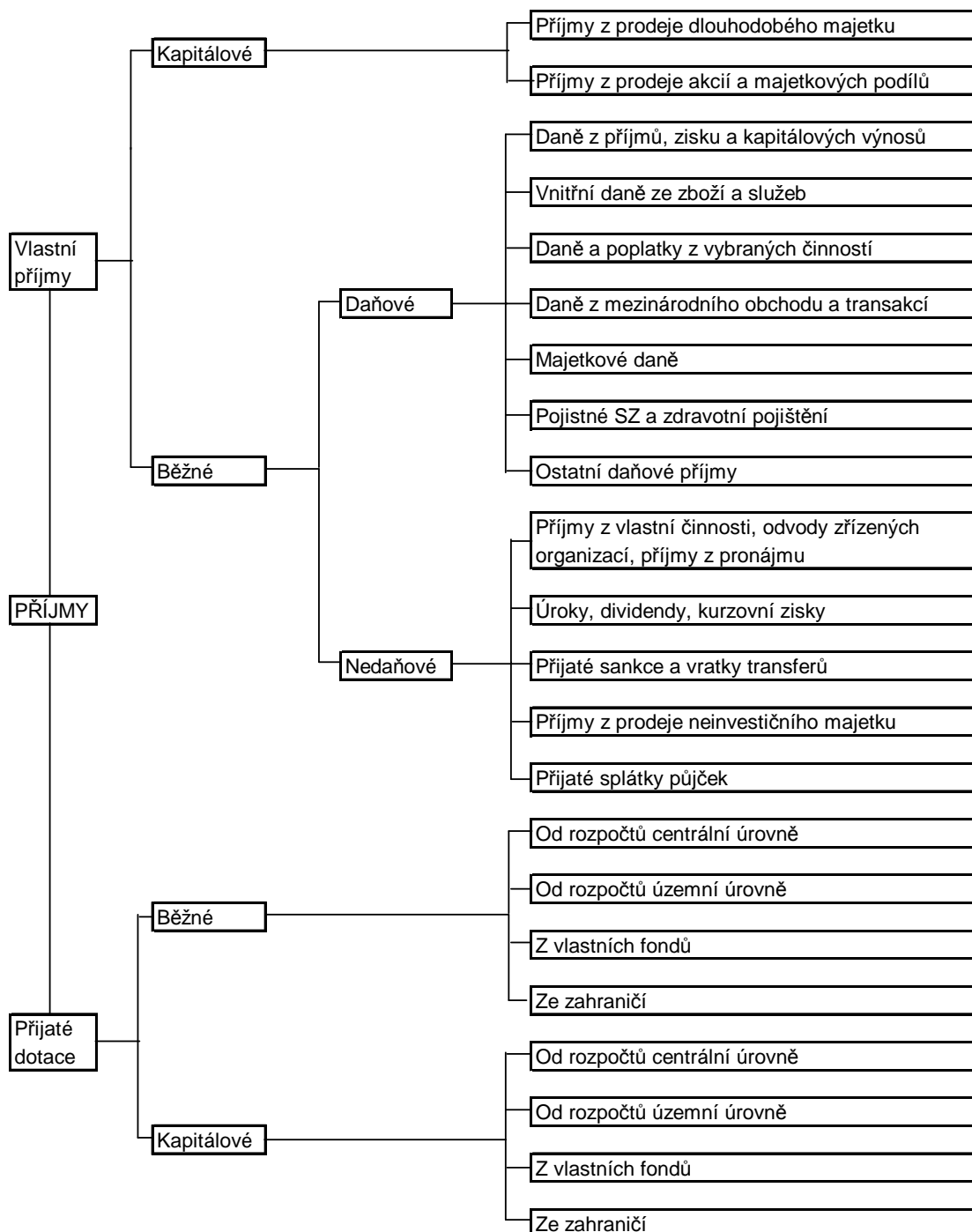
- Interní materiály mikroregionu Žatecko
- Interní materiály OÚ Měcholupy
- www.czso.cz

Seznam příloh:

Základní druhové rozdělení příjmů	1
Základní druhové třídění výdajů	1
Třídění peněžních operací	1
Mapa mikroregionu Žatecko	1

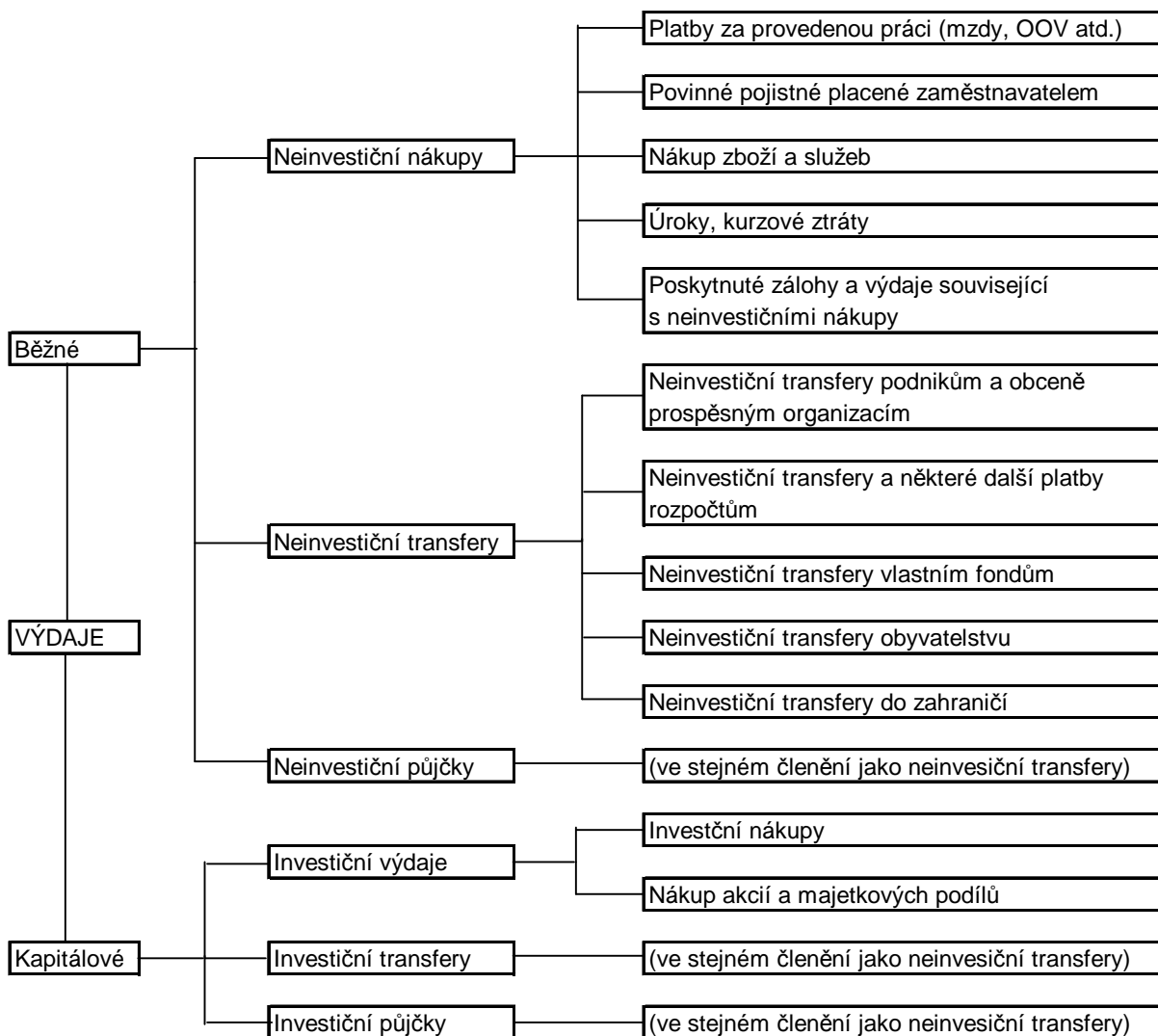
Příloha č. 1

Základní druhové rozdělení příjmů

Zdroj: Kinšt, J: Rozpočtová skladba v r. 2001 a 111 praktických případů, publikace pro pracovníky orgánů státní správy, obcí, krajů a jejich organizačních složek. Pragoeduca, Praha 2001, ISBN 80-85856-93-X, str. 21

Základní druhové třídění výdajů

Zdroj: Kinšt, J: Rozpočtová skladba v r. 2001 a 111 praktických případů, publikace pro pracovníky orgánů státní správy,

obcí, krajů a jejich organizačních složek. Pragoeduca, Praha 2001, ISBN 80-85856-93-X, str. 23

Třídění peněžních operací

N E N Á V R A T N É	opětované	INKASA		PLATBY	
		běžná	kapitálová	běžné	kapitálové
		PŘÍJMY		VÝDAJE	
		nedaňové příjmy	příjmy z prodeje dl.majetku	neinvestiční nákupy	investiční nákupy
	neopětované	neinvestiční přijaté dotace	investiční přijaté dotace	neinvestiční transfery (podnikům, obyvatelstvu, jiným rozpočtům apod.)	investiční transfery
		vybrané daně a poplatky			
N Á V R A T N É	a za účelem rozpočtové politiky	neinvestiční přijaté splátky půjček		neinvestiční poskytnuté půjčky	investiční poskytnuté půjčky
	-----	hranice salda hospodaření			
	v za účelem řízení likvidity	FINANCOVÁNÍ		poskytnuté půjčky	
		přijaté splátky půjček			
	pasivní	FINANCOVÁNÍ		splátky (amortizace) přijatých půjček odkup (umoření) vlastních dluhopisů	
		přijaté půjčky výnosy z emise dluhopisů			

Zdroj: Kinšt, J.: Rozpočtová skladba v r. 2001 a 111 praktických případů, publikace pro pracovníky orgánů státní správy, obcí, krajů a jejich organizačních složek. Pragoeduca, Praha 2001, ISBN 80-85856-93-X

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí své diplomové práce Ing. Ivaně Šimíkové, Ph.D. a konzultantce Haně Šuterové za odbornou pomoc a podporu při zpracování této diplomové práce.